

Рр 336
336

332.334
24
312

ИР.ГЕОРГАЧЕВЪ

**ЯМБОЛСКА
ПОПУЛЯРНА БАНКА
1911-1935**

332.334

24

К. В. № 312

ЯМБОЛСКА ПОПУЛЯРНА БАНКА

1911 — 1935

Кр. Георгачевъ

ЯМБОЛСКА ПОПУЛЯРНА БАНКА

Основаване

Економическото положение на момента е което обуславя и ражда обществените явления. Това като тъй, нека се помислим да дадем една идея за времето когато изникна Ямболската популярна банка, чието появяване можем да таксуваме като обществено явление от мѝстенъ мащабъ.

Филоксерата изигра до край своята опустошителна роля. Лозята — поминъкът на голѝмата част от градското население — бѝха окончателно унищожени. Мизерия и гладъ бѝше сѝдбата на тия които очакваха прехраната си изключително от тѝхъ. Силно засегнати бѝха и ония, за които лозарството бѝше странично занятие.

Нѝколко години минаха въ лутане, докато се схване, че не може да се зарече лозарството и че въ американската лоза е спасението.

Подновяването изискваше много срѝдства, често не по силитѝ на всѝки и малко по-малко, безъ да усетятъ болшинството граждани нахълтаха въ задължения. Приходи отъ лозята, зная се, може да се очакватъ следъ 4—5 години и то благоприятни.

Отъ друга страна, заредиха се години една отъ друга по-лоши: суша, наводнение, градушка, неурожай — по всички линии, отъ които последва обща безработица и криза въ цѝлия стопански животъ на града, края на която не се вижда.

Броенитѝ дни и месеци си отиватъ. Сроковетѝ на задълженията настѝпватъ — за мнозина стана невъзможно да плащатъ. Зачестиха секвестри, продажби, затваряне на работилници и дюгени — всички по-слаби живѝятъ при една неизвестностъ за утрешния день.

Разбира се, колкото по-зле — толкова по-добре — за лихваритѝ. Лихварството се шири на дължъ и ширъ и една по една взема жертвитѝ си: вчера — лозето, днесъ — нивата, утре — дюгена, докато остане дължникъ черенъ работникъ на две рѝце да се надява. Съ лихва 50—100—200% на глава не се излиза.

И отъ едно кредитно учреждение, което да вземе подъ свое покровителство тия слаби, беззащитни икономически съществувания и ги избави отъ лапитѝ на тѝхнитѝ „благодетели“ — лихвари, бѝше въпиюща нужда, а такова до 1910 година нѝмаше.

Може би, ще се види нѝкому комиченъ факта, че въ ония „загорѝли години“, при досущъ крайно неблагоприятни парични условия, тѝчи които сами имаха нужда отъ чужди срѝдства, бѝха се заловили банка да основатъ, хасѝлъ дето се казва „да търсятъ хлѝбъ въ торбата на гладния“, но вникнемъ ли въ логиката на нѝщата, ние не можемъ да не адмирираме проникателността и здравия разсѝдъкъ въ хубавата идея за основаването на банката, честѝта за което начинание се пада на нашитѝ съграждани:

1. Андонъ Г. Увовъ	— столарь
2. Андрея Д. Съртмаджевъ	— шивачъ
3. Георги Д. Караджовъ	— „
4. „ Я. Арnaudовъ	— „
5. „ П. Плочевъ	— обуцарь
6. „ Г. Кожухаровъ	— чиновникъ
7. Димитъръ П. Миновъ	— търговецъ
8. Илия п. х. Тодоровъ	— обуцарь
9. Иванъ Стефановъ	— часовникарь
10. Иванъ Г. Кривошиевъ	— столарь
11. Колю Германовъ	— търговецъ
12. Никола Ламбовъ	— собаджия
13. Петъръ Д. Миновъ	— лозарь
14. Панайотъ Илиевъ	— търговецъ
15. Петъръ Г. Куруджиевъ	— хлѣбарь
16. Стоянъ Г. Вълчановъ	— шивачъ
17. Спасъ Василевъ	— чиновникъ
18. Храчанъ Закарянъ	— опинчарь
19. Христо П. Парушевъ	— бакалинъ
20. Шишманъ Добревъ	— обуцарь

Поведени отъ П. Миновъ, напжтствувани и насърдавани отъ тогавашния началникъ на Земеделската банка Дим. Минковъ, въ редъ последователни съвещания въ прогимназията, тѣ се проникнаха отъ сериозността на дѣлото и на учредителното събрание, станало на 21. XI. 1910 год., туриха основитѣ на банката, като приеха устава и избраха първитѣ управителни тѣла —

Управителенъ съветъ:

П. Д. Миновъ — председател, Ст. Г. Вълчановъ — подпредседател, П. Илиевъ — секретарь-касиеръ и Г. Я. Арnaudовъ, К. Германовъ, Ил. п. х. Тодоровъ, Г. П. Плочевъ — членове;

Контроленъ съветъ:

Ш. Добревъ, Дим. Минковъ и Сп. Василевъ;

Сконтowa комисия:

П. Г. Куруджиевъ, Г. Д. Караджовъ, Ив. Стефановъ, Хр. Закарянъ и Д. П. Миновъ.

Направиха се 65 лева учредителни разности, които се погасиха по $\frac{1}{6}$ — 12'60 лева презъ 1911—1913 год. и остатъка 25'20 лева презъ 1914 год., когато банката закрепна вече.

По реда на основаването си, тя е 14-та популярна банка въ България, следъ основанитѣ — презъ 1904 год. въ София; презъ 1906 год. въ Кюстендилъ; презъ 1907 год. въ Сливенъ; презъ 1909 год. въ Враца; Русе и Панагюрище; и презъ 1910 год. въ Радомиръ, Разградъ, Брацигово, Видинъ, Провадия, Варна и Пазарджикъ,

Уставъ

Първоначалниятъ уставъ на банката е Шулце Деличевъ типовъ за кредитна кооперация отъ 72 члена, даденъ въ ръководството на г. В. Тантиловъ началникъ на кредитното отдѣление при Б. З. Банка; утвърденъ съ опредѣление на Ямболския окръженъ съдъ № 8 отъ 11. I. 1911 год и публикуванъ въ „Държавенъ Вестникъ“ брой 59 отъ 17. III. с. г., отъ която дата банката почва „формално“ своитѣ функции. — „Формално“, защото фактически още въ началото на м. февруарий всичкия събранъ дѣловъ капиталъ бѣ раздаденъ въ заеми.

Една практика отъ 4½ години, като не се счита войната, прилагането на устава убеди управата на банката въ известни несъобразности, прокарани въ него Такава — бѣше, напимѣръ, връщането въ края на годината частъ отъ лихвитѣ на клиентитѣ, отъ които сж събрали.

Това връщане не веднѣжъ бѣ констатирано отъ ревизоритѣ на банката, като невъзможно и Б. Ц. К. Банка препоръчваше изоставянето му. А и какъвъ смисълъ би имало да се събиратъ лихви и следъ като се обложи банката съ данѣкъ върху тѣхъ, сжщитѣ тия лихви да се връщатъ, когато може да се намалатъ предварително.

Отъ друга страна и новото време — измѣнитѣ се следствие войнитѣ условия въ икономическия животъ на страната, подсказа, че банката трѣбва да навлѣзе и въ друга областъ — общи доставки, продажби, преработки и др., съ което ще бжде тоже въ услуга на членоветѣ си.

Всичко това наложи едно частичное измѣнение и допълнение на устава.

V-то редовно общо годишно събрание, на 6. IV. 1919 год. въ 27 статии даде необходимитѣ измѣнения и допълнения на устава, чрезъ които се урегулирваше новата материя въ свързка съ доставки, продажби и пр., премахна се споменатото по-горе връщане на частъ отъ лихвитѣ и пр., като броя на членоветѣ му се запази пакъ 72. Измѣненята и допълненията сж утвърдени отъ Ямболския окръженъ съдъ съ опредѣление № 1116 отъ 16 VII. 1919 год., публикувани въ Държавенъ Вестникъ брой 173 отъ 1. IX. с. г. и отъ тогава до края на 1921 год. се работи по така измѣнения уставъ.

Действащия сега уставъ на банката е трети по редъ. Б. Ц. К. Банка, въ съгласие съ Съюза на популярнитѣ банки, изработи новъ типъ уставъ — по обширенъ, отъ 84 члена и настоя да се приеме въ всички популярни банки. X-то извънредно общо събрание на 25. XII. 1921 год. го прие безъ измѣнение; утвърди се съ опредѣление на Окръжния съдъ № 175 отъ 4. II. 1922 год. и публикува въ Държавенъ Вестникъ брой 77 отъ 8 VII с. г.

Сравнително другитѣ два устава, той се прилага вече по-дълго време. Налагатъ се и предстоящи сж малки измѣнения и по него, но това ще стане, може би, следъ тия на сега действащия законъ за кооперативнитѣ сдружения.

Благоприятна е констатацията, че уставът — конституцията на банката, е винаги изпълняван по буква и дух безпрѣкословно отъ членоветѣ, управителнитѣ тѣла и другитѣ органи и дори може да се твърди, какво тоя едва ли не педантизмъ е спасилъ дѣлата на банката отъ възможнитѣ аномалии и не е позволилъ дерайлирането отъ пжтя на сигурнитѣ успѣхи.

Управителенъ и контроленъ съветъ на банката

Членове

Двадесетът основатели на банката заработиха въ двадесет различни посоки за вербуване на нови членове. Въ джебовете на всеки член се намираха по няколко бланки — заявления за членство и кому кждего се удадеше случай — изпълняваше своята апостолска длъжност. Управителния съвет намираще доста работа да разглежда молбитѣ за членство — броя на членовете прогресивно растѣше.

Че проявения интерес и усърдие въ пропагандата не бѣха мимолѣтни, може да свидетелствува следния куриозен фактъ: Презъ Балканската война — вече почти две години отъ основаването на банката — при една среща съ председателя на управителния съветъ въ Деде-Агачъ бѣхъ особено трогнатъ да видя въ раницата му едно тесте бланки — заявления и банковия уставъ.

Една нехвела и необяснима непрактичностъ въ политиката да не се приематъ за членове граждани съ по-завидно благосъстояние, малко по малко бѣ изоставена. Благодарение на това, къмъ третата година виждаме броя на членовете да прави чувствителенъ скокъ. Все пакъ на единъ добъръ познавачъ и наблюдателъ не може да направи впечатление (за периода преди войната), че голѣмата частъ членове дори приетитѣ следъ „промѣна на режима“ бѣха повече млади самостоятелни еснафи, непритежаващи имоти, а бацитѣ имъ — собственицитѣ, отбѣгваха, едни отъ страхъ да поематъ членската отговорностъ по закона за кооперативнитѣ сдружения (въ нѣколкократенъ размѣръ отъ дѣловете), а други отъ срамъ, считайки за обида да членуватъ въ една такава дребна, нищо и никаква банка. Това пренебрѣгване, да си признаеме, болезнено засѣгаше честолюбие то на банковитѣ деятели.

Времето и вървежа на работитѣ, обаче, убедиха първитѣ, че страхътъ да не имъ „отидатъ имотитѣ“ е неоснователенъ, а вторитѣ, че не само не е обидно, но и белегъ на напредничавъ духъ и новаторство е да се членува въ една обществена организация, въ която хората отъ всички класи и положения сж равноправни, та еднитѣ и другитѣ побързаха да запазятъ за себе си по едно мѣстенце въ растящата фаланга на членовете.

Броя на банковитѣ членове, съ изключение на времето презъ войнитѣ, растѣше и въ края на всѣка година ставаше все по-голѣмъ:

Год.	Зан., индустр.	Търг.	Зем., дозари	Чиновн.	Др. проф.	Всичко
1911	82	90	9	14	29	224
1912	90	97	15	20	36	258
1913	93	101	15	20	36	265
1914	96	144	16	34	14	304
1915	—	—	—	—	—	325
1916	—	—	—	—	—	325
1917	—	—	—	—	—	361
1918	102	161	11	58	36	368
1919	138	228	30	77	46	519
1920	210	144	45	84	139	622

1921	224	183	56	95	148	706
1922	230	203	78	104	171	786
1923	246	292	82	108	95	826
1924	276	380	65	145	67	933
1925	263	501	64	158	72	1058
1926	363	241	71	187	315	1177
1927	399	363	82	223	208	1275
1928	427	443	103	237	195	1405
1929	451	469	120	297	210	1547
1930	460	467	113	297	203	1540
1931	462	457	105	317	202	1553
1932	448	445	104	330	205	1532
1933	484	428	102	344	176	1534
1934	437	413	98	339	194	1481
1935	400	410	98	276	304	1488

Срѣдния приръстъ презъ последнитѣ 10 следвоенни години е 100 члена годишно; застоя презъ 1923 год. може да се обясни съ проектираното тогава закриване на Б. Ц. К. Банка и реформиране на популярнитѣ банки, което, разбира се, оказа влияние гражданството да се въздържа отъ ангажиране въ институти, чиято близка форма не познава.

Членоветѣ сж всички почти ямболски граждани, безъ разлика на народностъ, вѣра и професия. На всички тѣхъ банката е свидна и всички държатъ за доброто ѣ име. До каква степенъ отдѣлнитѣ членове се грижатъ за реномето на банката, свидетелствува факта, че управата получава писма отъ членове, които протестираатъ противъ лошия за банката езикъ на нѣкой членъ и се настоява за заличаването му. Дали негодуващитѣ членове сж винаги прави и дали нагрозениятъ наистина уронва авторитета и престижа на банката, или прави разумна критика тѣлова е другъ въпросъ. Но все пакъ отъ споменатитѣ писма, дори и когато сж опровергани, остава впечатлението, какво по адресъ на банката може да се говори изобщо само добро и, ако ли нѣкой говори нѣщо, което се схваща, като лошо отъ другъ, последния се счита длъженъ да реагира.

Това е легионътъ на банката, съ чийто число и културенъ уровень и постоянство е съизмѣрима нейната сила и мощь!

Присмѣхъ и подигравки

Посрещнати съ присмѣхъ и подигравки отъ тукъ и тамъ, свѣдливи и боязливо, отрудени и загрижени за насъщия, тия 20 скромни наши съграждани, злобно гледани отъ лихвари — кождери и почти безъ сръдства, свиха скромно гнѣздо въ града. Скромно по своята външностъ и сръдства, но грандиозно по замисълъ и идеи: — съ общи усилия и взаимно подпомагане, да се тури край на безбожната лихварска експлоатация — и за слабитѣ економически единици да иматъ достъпенъ и еативъ кредитъ. И въ името само на този свѣтълъ блѣнъ първитѣ радетели на младото кооперативно сдружение черпѣха вдъхновение за борба съ безсърдечния егоистиченъ лихварски капиталъ.

Зимно време; тъмна вечеръ; мръзъ и виелица. Увитъ презъ очи единъ отъ основателитѣ тръгва за събранието. Подплъзва се, пада и се удара лошо. На другия день това е зчобата на деня въ града; около голѣмата банка се правятъ коментари: — Какво е правилъ късно време? Ходилъ на заседание. — Какво заседание? — За основаване на популярна банка. Туй то! Събрали се копуцитѣ — банка да правятъ! — заключаватъ.

Впрочемъ, за хората отъ голѣмата банка съ златна табела, погвата на популярната банка не заслужавалъ дори внимание, защото тѣ знаятъ, че тя, безъ сръдства, нѣма да я бжде. За тѣхъ тя стана само предметъ на насмѣшки и подигравки и, когато се черпятъ, да чукатъ иронично чашки „за здравето на новата банка“. Прозвището „колушката банка“, който епитетъ ѝ прикачиха, като намекъ за не много пълнитѣ кесии на членоветѣ ѝ „събрали ми се копуцитѣ — банка да правятъ“ стана пословично и бѣше имъ особено приятно и считано за духовита мисълъ. Всѣки день гадаятъ смъртъта на банката.

Помѣщение и уредба

Първата грижа на управата бѣ да се намѣри помѣщение за канцелария на банката и набави необходимия инвентаръ.

Не малкитѣ, но съвършено липсващи сръдства на банката отъ една страна и отъ друга — срамътъ, който нейнитѣ труженици изпитватъ предъ перспективата да почнатъ „банкови операции“ съ капиталъ 1100 лева — дори невнесенъ напълно, съставляващъ едва ли не стотната частъ отъ тоя на сня, срещу които, божемъ, ще воюва банката, правѣше невъзможно търсенето помѣщение на видно мѣсто.

На 21. XI. 1910 г., подобно на рочдалскитѣ пионери на ул. „Жабешка“ и ямболскитѣ — „до затворения „безистенъ“, приютиха банката въ таванския етажъ на една обущарница, разбира се, не особено луксозенъ и хигиениченъ и отъ тукъ отъ тамъ набавиха „мобили“: маса, карекли, газови сандѣчета за книжата, теветеръ, печатъ, мастилница, линия и малка тенекена печка. Дърва се купуваха на магарешки товаръ.

По-после се набавиха желѣзна каса и още следъ нѣколко години — едно шкафче, което замѣни газовитѣ сандѣчета, но то бѣше голѣма работа; трѣбваше да се иска и настоява, да се разисква и решава въ

Кр. Георгачевъ — директоръ на банката

редъ заседания, до като най-после се продадат сандъчетата за 4 лева и половина и купи шкафчето за 10 лева и въ края на краищата доплати разликата 5 лева и половина.

На вратата на помъщението се постави проста дъсчена табела „Я. П. Б.“ съ кошеръ и пчели — символъ на трудолюбие и пестеливост. Така банката заработи. Подобно на пчелитъ и кошера, членовете влизатъ и излизатъ вече отъ своята банка.

Традиционниятъ водосветъ и благословия за успѣхъ въ начинаието — бѣнкерство — се извърши отъ свещеникъ Т. Кратуновъ при съвършено проста обстановка: присѣдстваваха нѣколцина членове само, защото за повече нѣмаше мѣсто; не стана нужда и за втора буталка конякъ.

Това помъщение, следъ една година само, стана тѣсно и на 23. XI. 1911 год. се нае II-рото — до пощата, пакъ не на видно мѣсто; вѣрь не сме за предъ хора. За слънчево изложение, приветливостъ и др. такива и дума не става — отъ хигиена копуцитъ не разбиратъ.

Зовътъ за освобождението на брата — робъ събра подъ знамената годнитъ да носятъ оржие. На 17. IX. 1912 год. бѣ обявена Балканската война. Свиканото на утрината заседание на съвета, което се реши какво да се прави съ банката, не се състоя, по неявяване на членоветъ му. Председателя затааря книжата и ценноститъ въ касата, уволнява персонала и заминава за фронта.

Затворена до демобилизацията — II-то полугодие на 1913 год. — Банката числеше вече своята II-ра и III-та годишнина.

Четвъртата годишнина — 1914 — бѣше за банката година на падомъ и устремъ напредъ. Тежкото наследство отъ войната бѣше дивидирано благополучно.

Загубитъ въ членове, капиталъ, пласментъ, а най-вече общия ператориумъ, гнетящъ цѣлия стопански животъ, щастливо се отнесоха въ миналото. Настоящото се очертаваше като буенъ растежъ и трескава дейностъ. Бързия прирѣстъ на членове, капиталъ, влогове, пласментъ и др. убедиха всички, че на банката предстои едно, колкото сигурно, толкова и блѣсково бждеще. Прекаленото желание да бждемъ скромни, да се тулимъ въ засѣнченитъ къшета, да не ни видятъ — да не ни „завидятъ“, а още по-право — да не ни се смѣятъ, малко по малко бѣше замѣнено съ правилно и вѣрно схващане особеното значение и мощи. Заработи се съ повече смѣлостъ и увѣреностъ безъ, обаче, да се отива до другата крайностъ — грубо и безочливо натравяне на погледитъ и вниманието на обществото до отекчаване — маниеръ на американска реклама.

До каква степенъ бѣше прекалена скромността ни свидетелствува следната любопитна случка: Следъ като най-после се дойде до убеждението, че е отъ полза банката да бжде на чаршията, наредъ съ другитъ по видни кантори и банки, на 1. X. 1914 год. се нае едно помъщение на пл. „Освобождение“, пренася се архивата, мобилитъ и идва редъ до касата. Последната донесена до тамъ, оказа се по-голѣма отъ входа на помъщението. Тогава предприелия (за 40 лева) пренасянето и ра-

ботникът и негови другари решават да вкарат касата отвън през балкона на II-ия етаж.

Построява се скеля — триножникът, 7—8 м. високът, нагласява се полиспаста, закачва се касата и започва изкачването ѝ нагоре.

Касата е вече повдигната наравно с горния етаж. Още няколко усилия и работата завършена. Но ето, че тъкмо сега полиспаста се поврежда. Въпреки всички усилия и умувания, както на работниците, така и на зрителите — до късна вечерь никакъв успех. Ни нагоре, ни надолу. Най-после убедиха се всички, че без сериозни мърки, работата не ще тръгне. Но другъ полиспастъ, пригоденъ за работа, няма въ града. „Предприемачът“ отива да търси такъв въ Сливенъ, а касата, увиснала на 5 м. отъ земята, обесена на яките вериги на полиспаста, чака день—два пристигането на новата макара. Едва следъ пристигането на последната, става възможно да се доведе до край намъстването на касата въ новото помъщение.

Всичката тая работа е съпроводена съ присъжитъ за такива случаи по насъ, възклицания, повиквания, глъчъ, спорове и караници. Това предизвика стичането на цълата чаршия и на тия, които отъ разни краища на града сж дошли по друга работа или сж се намърили по другъ случай въ чаршията.

Тая любопитна публика гледа, обсъжда, одобрява или не това, което вижда. Единъ лъкаръ, дошелъ да види що става, иска да се осведоми отъ единъ адвокатъ, който го е преварилъ, каква е тази каса, чия е? Адвоката отговаря, че и той не знае. Трети ги запознава любезно съ произхода на касата: Тя е на популярната банка. — А, сигуръ нъкоя нова банка? — Не, отъ 4 години вече съществува въ града!...

И наистина, много наши съграждани, едва поради тоя случай научиха за съществуването на популярната банка. Между тия „много“ имаше мнозина, на които най-вече тръбваше и които днесъ безусловно сж убедени, че безъ нея, не биха могли. Тая съвсемъ случайна и оригинална реклама, направи името на банката достояние на широкъ кръгъ хора въ града и тя въ скоро време стана наистина „популярна“.

Общоевропейската война и намъстването ни въ нея ни завари въ това помъщение. Още — широко и удобно. Но следъ една година отъ демобилизацията и то, каточели магия го хвана — взе да става тъсно и неудобно.

На 1. XI. 1920 год. се нае друго — двойно по-обширно помъщение, до читалището, но пакъ лишено отъ слънце — тъмно; удобно за хамбаръ и складъ, за каквото е аслж строено, но не и за банка. И добре, че бъ такова, за да се замисли най-после за собственъ банковъ домъ.

Банковъ домъ

Разнитъ тавани, дюгени и хамбари, които се наемаха и приспособяваха за банковы помъщения и за които се плащаше сравнително високъ наемъ, се указаха вече съвършено неудобни, тъсни и недостатъчни за бързо развиващите се нужди на банката. Наредените една

до друга маси, столове, шкафове, каса и други правѣха почти невъзможна работата съ клиентитѣ, а за добрия редъ на различнитѣ служби, въ кириена и обстановка, подобаващи на една тъй солидна вече банка, едва ли може да става дума.

Поради крайната тѣснота на помѣщението, прислужника стоеше вѣкъ до вратата на коридорчето, а заседанията на съветитѣ се правѣха нощемъ или въ празнични дни, когато персонала не е на работа.

При вече има, но помѣщение удобно за банка не се намира въ града; чувствуваше се криза: жилищна и дюгенска. Всѣки строилъ за себе си — и банката се виждаше принудена да направи това.

Нѣма вече свѣтъ и криена изъ затѣнитѣ кюшета Въ центъра на града, точно срещу банката съ златна табела се продава мѣсто, напълно подходящо за постройка на банковъ домъ. За да се купи, обаче, необходимо е решение на общото събрание. Сезиранъ управителни съветъ, на бърза рѣка решава — на 5. VII 1919 год., да се вземе мѣстото и впоследствие да се иска одобрението на общото събрание. Следнитѣ съображения дадохъ куражъ на съвета да действува на свои глава: не се ли одобри сдѣлката, остава за лична смѣтка на купувачитѣ. А когато единъ день се разбере отъ всички, че това мѣсто именно е най-подходящо за банковъ домъ, т. е. щомъ се схване грѣшката, която евентуално би се направила съ неодобряването, тѣ пакъ ще го остѣпятъ на банката за сжщата сума.

Ето една проява на кооперативенъ идеализъмъ, която не може да не извиква възхищение и адмириация.

VI-то редовно общо годишно събрание заседава на 29. II 1920 год. и управителния съветъ докладва:

... чувствувайки банката достатъчно силна да задоволи съ срѣдствата си днешнитѣ непосредствени нужда на членоветѣ ѝ и желаейки да ѝ направимъ способна да изпълни задачата си, съ огледъ на бъдещото ѝ развитие на нейнитѣ и на членоветѣ ѝ нужди, намѣрихме за целосъобразно да изпълнимъ една отъ първитѣ нужди, безъ да искаме предварително Вашето съгласие. Касаеше се за една бърза сдѣлка, а формалноститѣ и времето, които бѣха нуждни, за да вземемъ стѣгнатото Ви, щѣха да пропуснатъ случая. Удаде ни се случай набързо да купимъ отъ г. г. Ю. Ивановъ и Ж. Шиваровъ празното имъ мѣсто въ центъра на града, на улицитѣ: „Раковски“, „Борисова“, „Климентиница“, „Ботевъ“ и др., отъ около 250 кв. м. за 30,000 лева. Позволихме ѝ да направимъ това само по решение на насъ, одобрено съ такова на контролния съветъ, разчитайки напълно, че Общото събрание като вземе предвидъ належащата нужда отъ собственъ домъ на банката и износната цена на която продавачитѣ, повече за да сторятъ единъ жестъ на благородство и благотворителностъ, се съгласиха да отстъпятъ мѣстото си само на банката, ще одобри постѣпката ни и реши по-нататѣкъ за постройката на банковъ домъ. „.

Тукъ съвета играеше роля на виновникъ — обвиняемъ и съ заставенъ дѣхъ очакваше присждата си.

Общото събрание единодушно взе следната резолюция:

1. Одобрява покупката на мѣстото за сумата 30,000 лева;

2. Поздравява управителния и контролния съвети за това успешно предприятие и имъ пожелава пълнъ успѣхъ въ реализирането на по-нататашния планъ на постройката собственъ домъ на банката;

3. Изказва публично благодарността си къмъ г. г. Ю. Ивановъ и Ж. Шиваровъ за благородния жестъ отъ тѣхна страна да отстъпятъ на толкова износна за банката цена собственото си мѣсто;

4. Натоваарва управителния съветъ на банката да купи за смѣтка на сѣщата и съседното мѣсто, принадлежаще на г. П. Козловски, което споредъ регулацията се придава на банката; и

5. За постройката на банковъ домъ върху тия мѣста, управителния съветъ да извърши потрѣбното проучване, планъ, смѣтки, сръдства и пр. и въ едно следно общо събрание да докладва, следъ което ще се реши кога, какъ и какъвъ домъ ще се строи.

Това общо събрание не бѣше такова, каквото обикновено бива. Чувствувахе се една тържествена атмосфера, едно повишено настроение у всички присъстваващи, каточели се бѣха събрали, за да засвидетелствуватъ довѣрието си единъ къмъ други и общо къмъ своитѣ избраници. Решенията се взеха не само съ вдигане на рѣце, а и съ гласни одобрения на възторгъ. Всички одобряватъ, всички ржкоплѣскаатъ; ще му се човѣкъ да види нѣкакъ поне одного противъ да има, поне единъ да не одобрява, но нѣмаше такъвъ.

И този избликъ на довѣрие къмъ ржководителитѣ на банката разпалва още по-силно тѣхното желание да работятъ, а възторга на членоветѣ отъ постигнатитѣ успѣхи е много скъпа за тѣхъ морална награда.

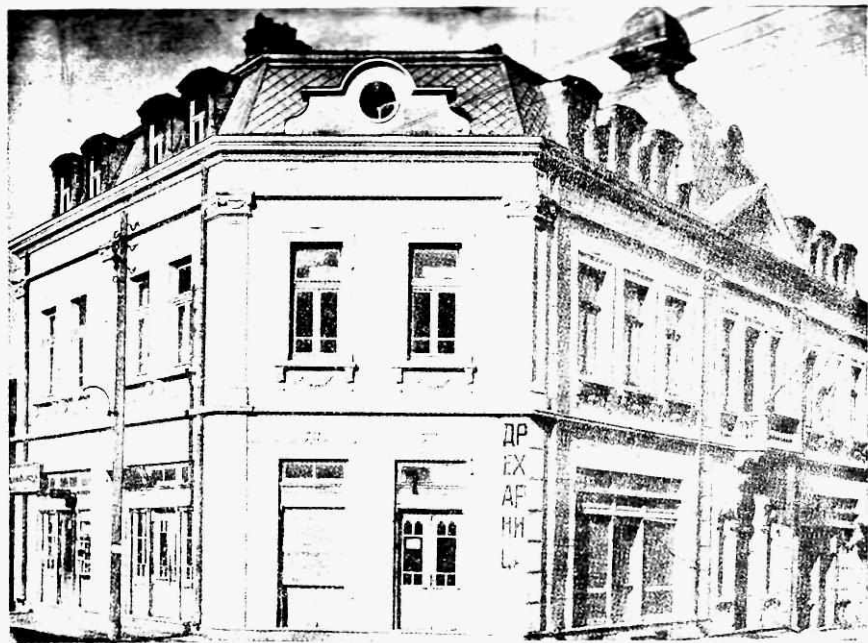
Постройката на банковъ домъ, като идея фиксъ (безъ преувеличение) се бѣше вмѣкнула въ главитѣ на всички — въ банката, на улицата, въ работилницата, където се срещнатъ, любимата имъ тема е „строежъ на банковъ домъ“.

Въ редъ заседания управата обсъжда съ голѣмъ интересъ и осторожностъ този жизненъ въпросъ и реши да се построи банковъ домъ.

На 20. II. 1921 год. направи се предложение предъ VII-то Редовно общо годишно събрание да се вземе решение за строежъ.

Но единъ само членъ — адвокатъ, се противопостави, като аргументитѣ си изказа съ „тенденцията“: — турчина, шомъ завѣди пари, взема си още една жена, а българина — прави кжща. Куриозно наистина, но предъ тѣзи „съкрушителни“ критики управителния съветъ оттегли предложението, за да го внесе на следующото общо събрание. Това оттегляне се дължи най-вече и на тукъ проявената скромностъ, но не и боязнь.

Това бѣше, може би, единствената грѣшка на управата при разрешаване на въпроситѣ свързани съ строежа, защото следъ една година само строежитѣ поскъпнаха съ 40%. Но ако тукъ се изтъква тя, като грѣшка, то е единствено, за да се съзнае това, че нѣкои въпроси сж отъ такова естество, шото по правилно се обсъждатъ и отсждатъ между по-малко хора — т. е., общото събрание неправилно подведено отъ нѣкого, може да попадне въ грѣшки, изключени за управителния съветъ. Или по-ясно казано — частно за случая: управата еднѣжъ убе-

Собственъ банковъ домъ

доя на необходимостта от бърз строеж; тръбваше същото да поддържа и въ общото събрание, безъ да мисли, че това е натрапване по отношение разбиранията на другитѣ, защото тя е имала възможността въ повече време, спокойствие и даже компетентност да разгледа тоя въпросъ.

Идеята да се видимъ настанени въ нашъ собственъ банковъ домъ, необходимо условие за преуспѣването на банката, управителното тѣло будно пазеше и отново я изнесе още на 25. XII. с г, предъ X-тото извънредно общо събрание, където се реши започване на строежа по стопански начинъ и се гласува за целта първоначаленъ кредитъ отъ единъ милионъ лева. Завеждането ѝ се възложи на архитектъ г. Тр. Гилганъ.

Съ добро схващане и съзнаване на възложената ѝ задача, управителното тѣло започна своята работа съ готовност и усърдие. Тя можа да преодолѣе спънкитѣ, които ѝ се правиха при покупката на второто мѣсто отъ г. П. Козловски и третото отъ общината — дветѣ около 70 кв. м. за около 70,000 лева, за да се захвърли цѣлъ самостоятеленъ кварталъ на 4 булуци, подходящъ за постройка на дюгени отъ всички страни. Можа да се превъзмогне и друга една много голѣма спънка, правена отъ страна на Централата — отказъ да даде съгласието си за строежа, да да не се ангажирвали срѣдствата въ подобни предприятия и пр. Да се отстраня това поведение на Централата, бѣ необходимо да се ходи и въ София, за да се пледира каузата на банката и т. н. Утвърждаването на плана се получи също тъй много трудно, но все пакъ безъ да се забкъснѣе за предвиденото време.

Отначало още се предвиди повишаване ценитѣ на строителнитѣ материали и се побърза да се произведе търгъ за доставката имъ. Особено положение на една тухлена фабрика допринесе, штоо срещу ованкъ отъ сто хиляди лева, да се подсигури необходимото количество тухли на извънредно износна цена.

На 15. VI. 1922 год. се положиха основитѣ на тази величествена кооперативна крепостъ. Членове и граждани се стекоха на този тържественъ моментъ, за да затвърдятъ фундамента на своята реализирваща се мечта.

На главния — източния входъ, въ лѣво, срѣдъ дебелитъ каменни стѣнове, е специално приготвена стъкленица, написанъ съ разкошна каллиграфия отъ банковия членъ г. Д. Бъчваровъ, се сжкта следниятъ

„А К Т

Днес 15 юний 1922 год. от рождението на Христа, през царуването на Борис III цар на бжлгарите и министерствуването на Ал. Стамболийски, във двадесет хилядния провинциален град Ямбол, се сжстави настоящия акт от:

Управителното тѣло на Ямболската Популярна Банка в сжстав: председател П. Енев и членове: П. Минов, М. Кафалов, К. Германов, Л. Ганковичев, Ш. Добрев, х. Ст. Хжрков, Сл. Тодоров и Ив. Златаров.

— Контролен съвет при сжцата в сжстав: председател Ив. Славейков и членове: Ил. Ташков и Ил. Хр. Вжлчанов; и

— Директора на банката Кр. Д. х. Георгачев

За спомен на следното:

Отгрудените и длжгоексплоатирани от частните лихвари — ямболски еснафи на 21. XI. 1910 год. решават да се освободят от ноктите на своите дотогавашни благодетели — лихвари-кождери и основат кооперативна банка.

Последната, само в един период от десетина години, дава отлични доказателства за силата на кооперативния принцип за взаимпомощ и, след като задоволява кредитните нужди на своите 750 членове, се почувствувала способна и на други предприятия: за да облекчи отчисти сждалата се след голямата всесветска война жилищна криза в по-населените пунктове и за да се даде пример на благоустройство в останалия твжрде назад в това отношение град Ямбол, по желанието на банковите членове, изразено в Общото им Сжбрание на 25. XII. 1921 год.

РЕШИ СЕ:

— Да се построи на това централно място банков дом — символ на кооперативен труд и единодушие — който строеж в дни на международна икономическа и финансова криза и на пжлен политически катаклизъм да свидетелствува пред бждащите поколения, че когато Джржава и Община изнемогват от последствията на войната и не са в сжстояние да се справят с най-сжществениите си нужди,

— Популярната Банка

може да преодолее неимоверната днешна сжжпотия и презирайки спекулата, която е обхванала лудо всички частни и акционерни капитали и от която последните трупат милиони, да изврши с тая постройка едно доста крупно и от обществен интерес дело.

При стечение на банковите членове и Ямболското общество, отслужи се молебен от православно духовенство во главе на Негово Всеблагоевейнство Ямболския Архиерейски Наместник Протоиерей Ат. Атанасов за започнатото дело и се поставя основния му камък.

гр. Ямбол, 15. VI. 1922 година

Подписали:

Управителен сжвет:

Председател: П. Енев

Членове:

П. Минов, М. Кафалов, К. Германов, Л. Тжнкопишев,
Ш. Добрев, х. Ст. Хжрков, Сл. Тодоров, Ив. Златаров.

Контролен сжвет:

Председател: Ив. Славейков

Членове:

Ил. Ташков, Ил. Хр. Вжлчанов

Директор:

Кр. Д. х. Георгачев

Счетоводител: П. Вжлчанов

Касиер: Ан. Ковачев

Чиновници:

П. Ив. Попов, Кир. З. Бояджиев, Д. Р. Кожухаров,

Нед. Стоянов, Н. Лазаров“.

Из същата стъклена се приложи единъ списъкъ на всички банкови членове и нѣколко разновидности монети отъ циркулирашитѣ.

Камъкъ по камъкъ се издигаха стениитѣ на този кооперативенъ храмъ подъ зоркия погледъ и неуморимъ трудъ на управителното тѣло.

За издигането му то не само жертвува своето време, спокойствие и почивка, но вложи и всичката си практичностъ, твърда воля, неподдрожима платоничностъ и усърдие, като свързва своето име, честъ и престижъ съ това.

Постоянни, непрекъснати бѣха грижитѣ на управата да се свърши постройката навреме; да се отличава тя отъ другитѣ обществени такива по своята здравина и евтиния. Такъвъ интересъ проявиха членоветѣ на съвета, като да бѣше това тѣхенъ собственъ строежъ — до като грамъ — последния — строежа, направиха се 41 специални заседания съ 19½ протоколирани постановления и много съвещания — неофициални.

Постройката, тази черна и тежка работа управата изнесе съ радостъ на своитѣ плещи, защото знаеше, че това бѣше единъ общественъ дългъ и служене на общочовѣшката култура, чрезъ кооперативно строителство.

Непостижимъ блѣнъ бѣше нѣкога за членоветѣ издигането на собственъ банковъ домъ. Блѣнъ, който чезише въ тъмнината на раззорения икономически животъ. Но ето че днесъ, като гранитна опора, плодъ на ентузиазъма на членове и деятели, се издига срѣдъ града оплътената мечта на скромнитѣ кооператори, чиято взаимнопомощъ роди голѣмата кредитна величина, каквато е за своя край — Ямболската популярна банка.

Банковия домъ заема цѣлъ кварталъ отъ 300 метра квадратура. Първия етажъ е разпредѣленъ на 7 голѣми дюгени, които се отдаватъ подъ наемъ на банкови членове и кооперации. Въ втория етажъ, напълно хигиениченъ съ изобилна свѣтлина и въздухъ, се настани самото банково учреждение: — голѣмъ салонъ за публиката, оперативна зала съ достатъчно гишета за разнитѣ служби, кабинетъ на директора, стая за прислугата и друга — обширна — заседателна и библиотека — читалня, отъ кждето се прѣска кооперативна просвѣта всрѣдъ цѣлото гражданство. Третия етажъ се използва за културни цели. Тукъ разнитѣ запялчийски и др. сдружения си правятъ безплатно организационнитѣ събрания. Зимника на тази монументална сграда се използва за складъ

на стоки, производство на банкови членове. Тамъ е и банковото пазнище за ценности.

Този кооперативенъ домъ съ всичкитѣ удобства, които предлага, е единъ факелъ за разпрѣскване на кооперативнитѣ идеи и форми и самъ по себе си е една добра реклама на банката.

За сградата се изразходваха крѣгло 1,600,000 лева, които се рентиращъ съ стотина хиляди лева приходъ отъ наемъ. на дюгенитѣ само, а което е по-важно, банката се радва на едно свое гиздаво и напълно пригодено за нуждитѣ ѝ — сегашни и въ бждеще, помѣщение, безъ да плаща вече нѣкакъвъ наемъ.

Постройката на кооперативния домъ не намалиха срѣдствата на банката. Напротивъ, както се и очакваше, факта, че разполага съ свой собственъ домъ, повдигна много престижа; нищо вече не можеше да разколебае вѣрата въ нейната здравина и кулантностъ. Срѣдствата ѝ вихрено порастнаха и разширявайки пласмента, банката обслужваше членоветѣ си въ много по-голѣмъ вече размѣръ и то естивно.

Този домъ на солидарностъ и взаимностъ, отъ чийто балконъ се развѣва най-високо въ града знамето на небесната джга, освѣтено отъ девиза — Единъ за всички — Всички за единъ — е издигнатъ отъ будното съзнание на широката трудяща се маса, търсяща и въ сънищата си пѣтя що води къмъ освобождение отъ икономическото робство и която съ вѣренъ усѣгъ намира въ кооперативизма Мойсеевъ жезълъ, който утре ще я изведе отъ морето на мизерията къмъ възмечтания Ханаанъ.

И днесъ, срѣдъ центъра на Ямболъ, величествено се издига тоя кооперативенъ домъ, като синитѣ балкани и внушава на ямболци вѣра въ стопанскитѣ инициативи и икономическо бждеще на града ни.

Просвѣта

Грижитѣ на банката да разшири хоризонта за знание и нравственостъ на своитѣ членове и подѣржа духъ на просвѣтенъ кооперативизмъ, сж доста и съ добри резултати.

Устройвани сж много събрания, беседи, курсове, изложби и др., на които мѣстни кооператори и видни професори, икономисти и стопански деятели сж изнасяли подходящи лекции.

Уредена е въ самата банка уютна читалня и библиотека отъ 399 тома книги, 132 списания и 116 вестници за 64,647 лева.

За просвѣщаването на членоветѣ и тѣхнитѣ деца въобщо, сж отпущани отъ банката до сега, освенъ дребни на рѣзни лица и учреждения, още и следнитѣ по-крупни суми: на Професионалното калфенско-чирашко училище 40,000 лева, на общината за гимназия 50,000 лева и на читалище „Съгласие“ за постройка на театъръ 200 000 лева — крѣгло.

Банката издава и свой печатанъ органъ „Известия на Я. П. Б.“, който изпраща безплатно на членсетѣ си и др. Първиятъ брой — отъ януарий 1924 год., съдържа следната негова задача: Да прѣска изобилна свѣтлина и вдѣхновение за издигането на кооперативното съзнание

между членовете на банката и се извисат голѣмитѣ облаги, които всѣки кооператоръ постига чрезъ взаимнопомощта; да се свикне съ мисълта, че кооперативното дѣло и имущество не е чуждо на интереситѣ на отдѣлния членъ и, като така, то трѣбва да се пази като лична собственостъ; и още, да проагитира спестовността, като висша добродетель, срѣдъ гражданството отъ цѣлата околия и частно между членовете, като внасятъ своитѣ спестявания въ банката, чийто задачи сж само съ социаленъ обликъ. Или, кззано на кратко, да носи въ своитѣ страници пламъкъ на кооперативна просвѣта и култура за ония или-вече, които немогатъ да се отдѣлятъ отъ своята ежедневна работа и посещаватъ банковата читалня.

Въ тоя банковъ вестникъ сж сътрудничили до сега и доста банковни членове, притекли се въ услуга на кооперативното дѣло въ града ни.

Централа

Отъ самото начало банката членува и се кредитира отъ Българската централна кооперативна банка — сега Българска земеделска и кооперативна банка. Тамъ държи своитѣ излишци, когато има такива свободни и отъ тамъ тегли кредитъ, когато има нужда отъ срѣдства.

Изминатитѣ 25 години отъ живота на банката не бѣха само хубави — за да се каже, че тя е била кредиторъ на Централата, или само лоши — за да се каже, че сжщата е била пакъ длѣжникъ. Напротивъ, въ зависимостъ отъ голѣмината на нейнитѣ собствени срѣдства и нуждитѣ на членовете ѝ, влоговетѣ, спокойнитѣ и неспокойни времена, които е преживѣвала и пр. се е мѣнила и картината — ту длѣжникъ — ту кредиторъ. Така напримѣръ: първитѣ 4 години — длѣжникъ; следнитѣ 8 — кредиторъ; после една година — пакъ длѣжникъ; 2 кредитора; 1 длѣжникъ; 1 кредиторъ; 2 длѣжникъ; и последнитѣ 6 кредитора.

Причинитѣ на които се дължатъ тия голѣми скокове — отъ горе надолу, сир. отъ кредиторъ на длѣжникъ, сж и финансовитѣ кризи, които бърже настѣпваха. Най-голѣма такава криза банката преживя презъ 1923 год., когато кредита ѝ при Централата — и безъ това малкъ — бѣ „а ла минутъ“ блокиранъ съ 30% отъ сжщата централа, защото и тя е била затруднена. Кризата тогава бѣ засегнала всички. Положението едва удържимо. За спасяването ѝ се прибѣгна до София и за 100,000 лева поднесе, дето се казва „на тепсия“, нотариалния актъ на милионния ѝ имотъ, но не ги намѣри нито у Централата, която я кредитира, нито у Съюза, къмъ който тогава членуваше, нито най-после и у Дружеството, при което бѣше застрахованъ сжщия имотъ за два и половина милиона лева. Тѣй чувствително бѣха затруднени, следователно, и тия финансови колоси.

Кирилъ Г. Поповъ
Голѣмиятъ български кооператоръ

Ревизии

Името и честта на предалитъ се да служатъ честно и почтено на кооперативната идея — банковите деятели сж, може би, достатъчна гаранция, че всъка пара внесена въ банката е на мѣстото си, но реда му е това да се документира отъ надлежнитъ контролни органи. И тѣ — „едното око на 100-окия Аргосъ, когато другитъ 99 почиватъ, то гледа“, всичко провѣрватъ и резултатитъ отбелязватъ въ специални протоколи, които сж публично достояние.

Банката не само, че не отбѣгва ревизиитъ, но тя ги и желае по възможностъ по-често, защото тѣ иматъ и инструкторски — наставнически елементъ, който често ориентирира, като добъръ водачъ, банковитъ деятели въ тѣхната изобилствуваща съ задачи работа. Тѣ сж отъ полза общо за самата банка.

Освенъ домашнитъ, тѣ наречени ревизиитъ, които контролниятъ съветъ извършва редовно ежегодно, полугодишно, тримесечно и вне-шнии — когато намѣри за добре, такива ревизии сж произвеждани и периодически отъ Централата, така че не остава кѣтче въ банковата действителностъ, кждето контролата да не е надникнала.

Хубавитъ констатации, справедливи преценки и ласкави атестации, които се правѣха при всъка ревизия почти, издигаха банката предъ обществото до завидна степенъ.

Даванитъ отъ ревизиитъ напѣгствия и поржчения бързо се възприематъ и живота на банката се урегулирира къмъ естественъ и правъ пътъ. За забелязване е, че следъ всъка ревизия на Централата, става едно усилено прииждане на нови членове и нови влогове, въобще доверието къмъ банката се повишава.

I-та такава ревизия на банката е извършена отъ инспектора при Б. З. К. Б. г. Гр. Янковъ съ протоколъ отъ 17—22. IX. 1913 год., 17 коли и следния характеренъ пасажъ: ... Сжществуващата нѣкаква неприязнь между контролниятъ и управителниятъ съвети — взаимнообвинения — да се изглаждатъ миролюбиво, а не да достигатъ до колонитъ на мѣстнитъ вестници. . . ;

II-та — Отъ инспектора на сжщата банка, г. Хр. Ивановъ, протоколъ отъ 13—18. III. 1914 год. — 17 коли;

III-та — Отъ инспектора на сжщата, г. Д-ръ Ив. Пенчевъ, протоколъ отъ 5. V. — 4. VI. 1915 год. — 25 коли. Констатации: Смѣткитъ и длѣлата на банката въ добъръ редъ и достатъчни грижитъ, които се ползватъ за развитието на банката, за да може да задоволи постепенно нуждитъ на гражданитъ и способствува за икономическото имъ василване. . . Портфейлъ — 150476 лева, отъ който заложенъ 67348 лева; мораторенъ 59580 лева и редовенъ 23548 лева; касова наличностъ 11 стотинки; и свободенъ кредитъ при Централата — 0.

IV-та — Отъ инспектора г. П. Радомировъ, протоколъ отъ 5—7. VIII. 1919 год. — 10 коли; заключение: . . . констатирано успѣхъ и редовностъ, персонала избранъ — отлични кооператори и организатори, съ правилни схващания по важнитъ въпроси и пр. . . управителнитъ вѣла да обмислятъ начинъ за материалното му подобрене. . .

V-та — Отъ инспектора при Съюза на популярнитѣ банки, г. Ив. Ивановъ, протоколъ отъ 25—31. VIII. 1920 год., 11 коли;

VI-та — Отъ инспектора при Б. Ц. К. Б., г. Хр. Игнатовъ, съ протоколъ отъ 23. XI. — 5. XII. и 16. XII. 1921 год. — 4. I. 1922 год., 23 коли. . . редовностъ въ смѣтките и дѣлата на банката — единственъ солиденъ кредитенъ институтъ, който следъ дълги борби е успѣлъ да спечели напълно довѣрието на членоветѣ и мѣстното население. Този успѣхъ се дължи преди всичко на неуморимата и преданна дейностъ на ръководителитѣ ѝ, за което Б. Ц. К. Б. изказва своето най-голямо задоволство и се надява, че хората, които стоятъ начело, ще продължаватъ да работятъ и за напредъ тъй усърдно за преуспѣването ѝ.

VII-ма — Отъ инспектора г. Г. Петровъ, съ протоколъ отъ 7. IV. — 14 V. 1924 год., 20 коли, печатанъ цѣлия въ бр. 5 отъ септемврий с. г. на банковия вестникъ;

VIII-ма — Отъ инспектора г. Кр. Коеджиковъ, съ протоколъ отъ 3 — 20. VI. 1926 год., 22 коли;

IX-та — Отъ сжщия инспекторъ, съ протоколъ отъ 28. X. — 28. XI. 1927 год., 22 коли;

X-та — Отъ инспектора г. Ст. Попгеоргиевъ, съ протоколъ отъ 15 — 30. V. и 29 VI. — 16. VII 1931 год., 35 коли;

XI-та — Отъ инспектора Ал. Поповъ, съ протоколъ отъ 27. IX. — 8. X. и 17—27. с. м. 1932 год., 34 коли;

XII-та — Отъ инспектора г. Ст. Попгеоргиевъ, съ протоколъ отъ 26. VIII. — 10. IX. и 25. IX. — 6. X. 1033 год., 37 коли;

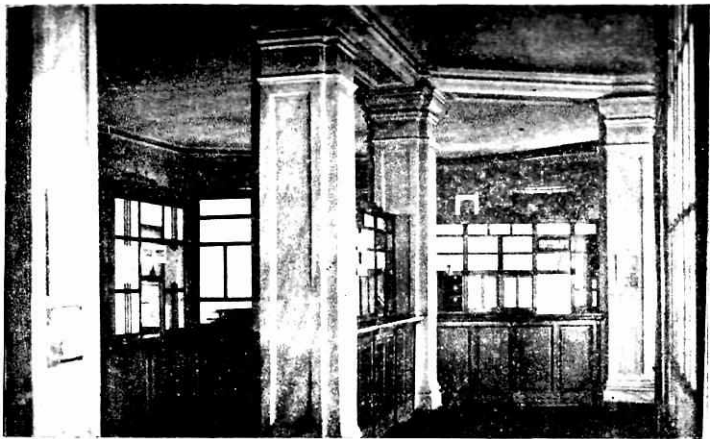
XIII-та — Отъ сжщия инспекторъ, съ протоколъ отъ 1. — 7. XII 1934 год., 17 коли;

XIV-та — Отъ началникъ бюро при Б. З. К. Банка г. Б. Тоневъ, съ актъ отъ 13—25 XI. 1935 год., 20 коли.

Отбѣгваме да повтаряме похвалнитѣ констатации на последнитѣ нѣколко ревизии. Отъ всички ревизионни протоколи и актове своевременно сж изпращани по единъ екземпляръ въ сѣда за сведение и контрола, съгласно закона за К. С. и резюме печатано въ годишнитѣ отчети на банката до членоветѣ.

Операции и оборотъ

Презъ първитѣ дни, месеци — даже и година, операциитѣ на банката съвършено сж ограничени, както по брой, така и по сума. Тѣ се състояха обикновено въ дребни суми: 20 стотинки отъ единъ уставъ, 50 стотинки отъ една влогова книжка, 5 лева — влогъ, 10 лева — срещу дѣловъ капиталъ и тукъ тамъ по 100—200 лева заемъ или сконто. Дневно падатъ се по 2—3 операции съ оборотъ около 1,000—1500 лева — първата година; по 7—8 операции съ оборотъ около 5,000—6,000 лева — презъ втората и третата (непълни) години и чакъ презъ четвъртата или по-право къмъ 1918 год. — следъ войната — започнаха да надхвърлятъ 10 операции съ оборотъ десетки и стотици хиляди лева дневно. Отъ 1926—1927 год. вече — операции надъ 100 — съ оборотъ надъ милионъ лева.

Часть отъ операционната зала

За числото на операциите и сумите излишни сж словословия. **Това ще кажат хладните и нѣми, но положителни и красноречиви цифри.**

Год.	Операции бр.	Оборотъ лева	Пада се дневно		Въ повече съ:	
			опер.	оборотъ	опер.	оборотъ
1911	644	477462	2	1592		
1912	2155	1170516	7	3901	1511	693054
1913	1145	744057	4	2480		
1914	3139	1981758	10	6606	1994	1237701
1915	3559	2400375	12	8001	420	418617
1916	1220	1783078	4	5944		
1917	2069	4881182	7	16271	849	3098.04
1918	3327	9113515	12	30378	1258	4232333
1919	4739	47923156	16	159744	1412	38809641
1920	11753	114203179	39	380677	7014	66280023
1921	15059	115774238	50	385914	3306	1571059
1922	16487	148378112	55	494594	1428	32603874
1923	17797	172751672	59	575839	1310	24373560
1924	21021	223026355	70	743421	3224	50274683
1925	22151	273355729	74	911185	1130	50328874
1926	27284	344243222	91	1147477	5133	70387993
1927	30267	368415960	101	1228053	2983	24172738
1928	34110	556793169	114	1855977	3843	188377209
1929	37180	607069897	124	2023566	3070	50276729
1930	35256	425710522	117	1419031		
1931	38962	471442117	130	1571477	3076	45731594
1932	38443	451123623	128	1503745		
1933	33345	410640440	111	1368801		
1934	31184	384556335	104	1281854		
1935	27085	368446811	91	1228156		

Капиталъ

Цифрата на собствените банкови сръдства — капитала е факторъ обуславящъ степенята на проникването, участието на банката въ икономическия животъ на града и мѣрило за нейната популярностъ.

На това най-важно за банката перо въ началото не се гледаше съ нуждното внимание, главно по две причини: — Едната, че членуващитѣ тогава, слабо състоятелни, които се задоволяваха въ повечето случаи съ **записването** на малкъ дѣлъ, отколкото съ **внасянето** му и втората — че липсваха що годе норми въ съотношението на „даденото“ съ „вземеното“. Бѣше безразлично, напримѣръ, за двама членове съ еднакъвъ дѣловъ капиталъ, разбира се и съ еднаква кредитоспособностъ, да се ползватъ — единия съ по-малкъ кредитъ, а другия съ по-голъмъ. А щомъ може така, обяснимо е, всѣки да отбѣгва **внасянето** на капиталъ. Къмъ горните причини трѣбва да се прибави и трета, именно, че Б. Ц. К. Банка, въ политиката си да подкрепя въ дет-

свото имъ кредитнитѣ кооперативни сдружения, ги кредитираше задоволително, т. е. вземаше за база не само внесеня капиталъ, но и записания такъвъ, макаръ и неизплатенъ. Като така, събирането на собствени срѣдства — голѣмъ дѣловъ капиталъ, не бѣше особено наложително. А за да бждемъ съвсемъ на чисто, трѣбва да обяснимъ и четвъртото едно обстоятелство — отъ страна на банката не се схващаше голѣмото значение изобщо, което може да има набирането на голѣмъ дѣловъ капиталъ.

Съ всички тия несъобразности, скоро се ликвидира и щастливо установи една здрава кредитна политика, която следвана неотклонно, доведе разрастването на собствения банковъ капиталъ.

Многото молби и апели, които често се правѣха презъ първитѣ години, предъ нарочно устройванитѣ събрания за увеличение на дѣловетѣ, останаха по резултати нищо — въ сравнение съ чисто българския натураленъ методъ за пропаганда (хандърдисване) — обхождане — посещаване членоветѣ на редъ — отъ дюгенъ на дюгенъ, отъ работилница въ работилница и увещаване всѣки по отдѣлно.

Като резултатъ на промѣнната се политика въ кредитораздаването и развитата извънредно голѣма деятелностъ отъ страна на банковата управа и служители, капиталъ бързо се разраства съ години и месеци не, ами съ дни и часове, до като стигна днешния си колосаленъ за мѣстнитѣ понятия размѣръ.

Започналь развитието си отъ нищо почти, при основаването на банката на 21. XI. 1910 год., когато, като чели съ право господата отъ банката съ златна табела се подигравахъ „събрали се копуцитѣ банка да правятъ“, той — капиталътъ прави своитѣ, кога малки, кога голѣми скокове

На 11. III. 1911 год., когато банката започна да раздава заеми и да сконтира полици, капиталътъ бѣше 1100 и словомъ хилядо сто лева и въ края на сжщата година стигна 1525 лева.

На 1912 —	21260 лева	на 1924 —	4525100 лева
" 1913 —	23655 "	" 1925 —	7000000 "
" 1914 —	29870 "	" 1926 —	8482000 "
" 1915 —	40445 "	" 1927 —	9500000 "
" 1916 —	41210 "	" 1928 —	11360000 "
" 1917 —	47060 "	" 1929 —	12762900 "
" 1918 —	62920 "	" 1930 —	12793100 "
" 1919 —	538470 "	" 1931 —	12479600 "
" 1920 —	1192445 "	" 1932 —	12064500 "
" 1921 —	1812400 "	" 1933 —	11692500 "
" 1922 —	2763950 "	" 1934 —	10692800 "
" 1923 —	3508800 "	" 1935 —	10513500 "

Малкия приръстъ въ началото се обяснява съ слабото довѣрие, съ което се ползуваше банката тогава предъ обществото, по-после — войнитѣ и до скоро ограничението на максималния размѣръ на дѣловетѣ. Малкото пъкъ спадане презъ последнитѣ години — съ настъпни-

ято изключително положение, което ще се превъзмогне чрез З. О. Д. и З. К.

Бързия темпъ съ който расте капитала въ последно време, се дължи на: разширяване максималнитѣ размѣри на дѣловетѣ — отъ 5000 на 10000 на 20000 и на 40000 лева; на построяването на банковия дѣлъ и най-после на голѣмото довѣрие, на което се радва сега банката предъ обществото.

Тукъ му е мѣстото да се каже, че не всички граждани членуватъ въ банката съ цель да се ползватъ отъ кредитъ. Има стотици членове, които сж внесли значителенъ дѣловъ капиталъ, пъкъ не сж поискали да се ползватъ ни съ левъ кредитъ. Този фактъ би могълъ да се обясни двужко: — или че споменатитѣ членове членуватъ отъ идейно платониченъ кооператизъмъ, или обратното — за да ползватъ сигурни, манаръ и не много „тлѣсти“, като акционернитѣ, дивиденди, отъ своитѣ капитални. Както и да е и въ двата случая се подчертава голѣмото довѣрие къмъ банката.

Не бива да се забравя, че благодарение на голѣмия капиталъ и постоянното му увеличение, което здраво циментира основитѣ на банката, последната се чувствува силна и мощна и способна да задоволи добре членоветѣ си. Не е имало до сега случай да се откаже кредитъ по нѣмане на срѣдства.

Стойността на единъ дѣлъ бѣше до 1919 год. 50 лева, а следъ това се увеличи на 100 лева, като се замѣниха старитѣ отъ по 50 съ нови отъ по 100 лева.

Срещу внесениѣ за капиталъ на банката суми се издаватъ временни бележки, или вписватъ въ членската книжка и въ края на всѣко 1/2-годие се оформяватъ съ дѣлове.

Отъ 1921 год. насамъ се издаватъ и титри — събирателни дѣлове отъ по 500 и 1000 лева едната — всички луксозно клиширани на малкъ форматъ, хубава бѣла хартия и съ купончета за дивиденди, каквито банката редовно плаща въ максималния размѣръ по 8⁰/₁₀ и следуваниятъ се върху дивидентитѣ данъкъ — или всичко къмъ 9⁰/₁₀ годишно — до скоро. Напоследъкъ тоя размѣръ е малко намаленъ.

До сега банката е издала 1679 дѣла по 100 лева; 1659 по 500 лева и 14892 по 1000 лева.

Фондове

Самото понятие фондъ достатъчно ясно опредѣля какво представлява той, както и отъ какво важно значение изобщо е той да бжде възможно по-голѣмъ.

За всѣко предприятие е нужно да има фондъ за покриване евентуални загуби, но за банкитѣ, които боравятъ изключително съ кредитораздаване, той е най-вече необходимъ и, колкото по-голѣмъ, толкова по-безболезнено се справятъ съ рисковетѣ.

Ни науката, ни практиката, още, сж открили начинъ — мѣрило за узнаване заключения въ дѣното на човѣшката душа мораль — бил той върналь непременно вземаното. За такива — начинъ мѣрило

за сега служатъ, тъй нареченитѣ, външни признаци, които, както се знае, неизбѣжно даватъ своя процентъ на грѣшки. Последния, макаръ и малкъ да е, при внимателно, разбира се, кредитораздаване, все пакъ предвидливостта налага и закона задължава — да има единъ постояненъ запасъ отъ срѣдства, предназначаченъ специално да отстоява на случайнитѣ несполуки. Има, разбира се, и други фондове, за други цели — не задължителни по закона.

За банката фондоветѣ, каквито и да сж, като безлихвени почти, тѣ сж оня видъ срѣдства, които тя използва безусловно и ѣ даватъ всичката възможностъ тя отъ своя страна, да намалява съответно % на лихвата. Тѣ сж, следователно, най-желанитѣ.

Това своевременно се схвана и направи всичко зависяще за увеличаване броя на самитѣ фондове, както и тѣхнитѣ суми, отъ година на година повече и по-голъми, за да стигнатъ скоро дори капитала на банката.

Освенъ изброенитѣ по-долу фондове имаше и други такива — незадължителни по закона — остатъцитѣ по които се отнесоха къмъ резервния фондъ или другъ сроденъ на тѣхъ фондъ и престанаха да се водятъ по баланса на банката, напримѣръ:

а) Ф. „Несъбираеми вземания“ — учреденъ съ първоначалния уставъ на банката и закритъ съ действащия сега типовъ уставъ, като остатъка по него е отнесенъ въ резервния фондъ.

б) Ф. „Занаятчийски кредитъ“ — учреденъ по закона за подпомагане на пострадалитѣ презъ войната занаятчи отъ 13 VI. 1919 год. — 20-тъ милиона лева 1920 год. — и закритъ въ 1933 год., като сж ликвидирани несъбираемитѣ и съмнителни вземания по сжитѣ заеми.

в) Ф. „Обезпечение дивиденди“ — учреденъ презъ 1922 год. отъ общото събрание, къмъ който се отнасяха свѣрхпечалбитѣ при годишното приключване и закритъ презъ 1933 год., като сумата по сжщия се отнесе въ ф. п. каса, сега — Взаимопомощъ.

Резервенъ ф.

Той е най-голъмия фондъ на банката — задължителенъ по закона, образуванъ чрезъ отдѣлане 10% отъ чиститѣ печалби на сжщата въ края на годината. Въ зависимостъ отъ реализиранитѣ печалби, ежегодно расте и подсилва собственитѣ ѣ срѣдства Отрадно е това, че той още не е накарненъ ни съ левъ, за каквото и да е било. Служи изключително за покриване на загуби. Презъ 1934 год. отъ сжщия се учреди новия такъвъ — подпомагане кредитни кооперации при Б. З. К. Банка, съгласно закона за сжщата. Започва, както се вижда, 1-та година отъ 1165 лева; на V-та — се удвоява; на X-та става 20 пѣти повече; на XV-та — 430 пѣти; на XX-та — 1365 и на XXV-та — 1893 пѣти повече.

Културенъ ф.

Банката, като културна обществена организация, си е поставила за осъществяване на други цели, за които разходва значителни суми отъ предварителни учредени фондове специално за сжщитѣ цели. Та-

Има единствено втория — културния фондъ при банката, учреденъ по действащия сега уставъ отъ 1923 год., чрезъ отдѣляне тоже 10% отъ печалбата. Отъ него се разходватъ суми и отпусчатъ помощи за културно-просвѣтни и др. цели на всѣко време презъ годината, за това и вѣстатъ по смисъта не е твърде голѣмъ.

Използуването на тоя фондъ, по решение на общото събрание, става отъ управителния съветъ, който дава подробенъ отчетъ за изразходванитѣ суми, отпуснатитѣ помощи и др. презъ всѣка година. Такива, освенъ малки по 1000 — 5000 лева на бедни даровити ученици и занаятчии за специализиране по професията имъ; по 10000 — 20000 лева на благотворителни, културни и родолюбиви организации; по 30000 — 40000 лева на Т. И. Камара за чирашко калфенски курсове, училища и др., сж отпуснати и по 100000 — 200000 лева на читалището за постройка на театъръ и на други банкови фондове за други цели.

Разходитѣ по издаването на „Банковъ вестникъ“, тия за лектори за събрания и беседи по кооперативно дѣло и пр., сж тоже за смѣтка на тоя фондъ.

Отъ културния фондъ банката не прави капиталъ, а разумно го използва за предназначенията му.

За тоя фондъ, професорътъ при руския институтъ по селско-стопанската кооперация въ Прага, г. К. И. Храчевичъ, въ своя пжтенъ дневникъ на тримесечната кооперативна екскурзия изъ България презъ 1929 год. — откъслека за Ямболъ — ето какво казва: „Въ действителността на Ямболската популярна банка се отбелязватъ нѣкои индивидуални черти, които я дѣлятъ отъ измежду другитѣ отъ групата еднородни или кооперативни сдружения. Първата черта е свързана съ тъй наречения културенъ фондъ. Почти въ всичкитѣ, безъ изключение, кооперативни организации, културенъ фондъ е предвиденъ за бждещето, далечно или близко — незнайно. За сега тоя фондъ се още набира и въ нѣкои организации е стигналъ вече до крупни размѣри. При такова едно положение тоя фондъ е мъртавъ. Съвсемъ друга картина наблюдаваме въ Ямболската популярна банка. Тукъ културния фондъ е живъ и дещъ. Ямболската популярна банка ежегодно отдѣля, ще кажемъ, граматни суми за подържане културно-просвѣтни начинания, като субсидия на читалището, на чирашко-коларското училище, на фондъ за пропаганда на кооперативни идеи (въ паметъ на покойния Кирилъ Поповъ), на училищнитѣ детски колонии, на гимнастическото дружество „Юнакъ“ и т. н. Отъ година на година тия помощи растатъ. Въ 1926 год. сж дадени 10000 лева; презъ 1927 — 9100 лева; презъ 1928 — 219000 лева“...

Ф. Амортизации

Е трети, а по ръстъ — втори фондъ на банката. Учреденъ по наредба на Централата — Б. Ц. К. Б., отъ 1931 год. съ сумитѣ отдѣлени за погашение на имотитѣ при годишното приключване на смѣтитѣ и др., съгласно устава.

Въ края на първата — 1931 год., остатъка по тоя фондъ е 1034363 лева, а на последната — 1935 год. — 1360301 лева. Тенденцията е сжщия да съперничи по ръстъ на вложенитѣ срѣдства въ имоти.

Ф. Осигуровка слунащитѣ

Е четвъртия фондъ на банката, учреденъ по устава ѝ отъ 1923 год. съ отдѣлянето 5% отъ чиститѣ печалби въ края на годината. Неговото предназначение е специално да подсури, ако не съ пенсии, то поне съ временни — еднократни помощи дългогодишнитѣ банкови служители и ония, служили макаръ по малко, но станали неспособни за по-нататашна работа, или пъкъ починали на служба и пр.

Използуването на фонда е уредено съ всички подробности въ специаленъ правилникъ отъ 8. VIII. 1924 год.

Остатъкъ по тоя фондъ има въ края на първата — 1923 год. — 11553 лева, а въ тая на последната — 1935 год. — 86141 лева.

Ф. Подпомагане кредитни кооперации

Пакъ по закона за Б. Ц. К. Банка — по после тоя на Б. З. и К. Банка — е учреденъ пети фондъ „Подпомагане кредитнитѣ кооперации при Б. Ц. К. Б“, предназначенъ за здравяване на затрудненитѣ кредитни кооперации — нейни членове, а сега кредитирани отъ сжщата и пр.

Тоя фондъ се образува първоначално отъ 5% върху резервния фондъ (поради което спадна презъ 1933 год.) и 5% отъ ежегоднитѣ печалби. Сжществуването му, за банката, се оформи съ приетото презъ 1935 год. допълнение на устава ѝ.

Сумата на тоя фондъ въ края на първата 1934 год е 84026 лева, а на следната — 1935 год., 143026 лева.

Ф. Благотворителность

За благотворителни цели банката разходва суми още отъ началото, кога колкото може, но безъ да имаше нѣкакъвъ фондъ споредъ устава.

При измѣнението на последния, респективно чл. 64, уреждащъ разпредѣлението на чиститѣ печалби въ края на годината, се предвиди 2% специално за благотворителни цели и отъ 1920 год. насетне започна прилагането му. Първата година още се отдѣли такава, отъ която следъ като се спадна раздаденото, остана 753 лева; на втората — остана 2701 лева и на третата — 3704 лева. Съ приемането, обаче, на типовия уставъ отъ 1923 год. тоя хубавъ фондъ се закри, като благотворителността пакъ се практикуваше, но за смѣтка на ежегоднитѣ бюджети. По тѣхъ се предвиждаше специаленъ кредитъ за благотворителни цели, раздаванъ на признати за подпомагане лица, но много отъ тия суми се облагаха съ данъкъ.

ПРЕДГОВОРЪ

Едно сполучливо определение на голѣмата роль, която Ямболската популярна банка играе въ парично-стопанскитѣ прояви на града е прозвището, което ѝ се дава отъ гражданството „финансова община“ — определение, което свидетелствува за съзнанието къмъ грандиозността на този институтъ, който редомъ съ „административната община“ на града твори благосъстоянието на ямболци.

И наистина, всѣки който е що годе въ досегъ съ банката, не може да не се убеди въ нейното широко обществено икономическо значение.

И може би, очудения отъ успѣхитѣ на банката любопитенъ наблюдател, би се заинтересувалъ да проследи перипетитѣ, презъ които това начинание е преминало, за да се разрастне до сегашнитѣ си, бихме казали, колосални размѣри — олицетворявайки кооперативния устремъ въ българския Рочдалъ — Ямболъ.

Много и различни обяснения за бързото издигане на банката бива претендирали за обективностъ; и ако сега, когато миналото за банката е още прѣсно въ паметта на нейнитѣ дейци, могатъ да се допуснатъ опущения и неточности при разглеждане на етапи отъ банковата действителностъ, колко повече ще бждатъ основателни съмненията, че обективно и детайлно ще се разглежда пълното съ ценни поуки минало, когато свидетелитѣ на това минало нѣма да бждатъ между живитѣ.

Прочее, необходимостта да се има единъ обективенъ анализъ на банковитѣ прояви, отъ една страна, и отъ друга интереса, който представлява изучаването на доста дългия вече и много интересенъ животъ на банката, както и желанието да дамъ възможностъ на прѣко заинтересованитѣ отъ дѣлата на банката — нейни членове да добиятъ една по пълна представа за значението на тѣхното общо дѣло, ме накарва да напиша тази история на банката, а за допълване картината на условията за работа — и нѣколко думи за града.

Този малъкъ трудъ претендира да изразява самата действителностъ, понеже съмъ се ползувалъ отъ непосредствени и сигурни източници — банковата архива и преживѣното отъ менъ. По време, той съпада съ това, когато банката навяршва своята 25-годишнина и авторъ — своята 20-годишнина като нейнъ директоръ (преди други 20 години държавна служба).

На 4. III. 1934 год. XX-то Р. О. Г. С. на банката, решавайки преустройството на п. каса, отдели от средствата на последната сумата **10000 лева** и така възстанови шестия по редъ фондъ „Благотворителностъ“. Той се подсилва редовно съ лихви и др. отъ банката и служи **само за помощи на бедни банкови членове и др. граждани, нуждаещи се отъ подпомагане**. Оплушането имъ става съ специаленъ правилникъ, **приети съ протоколъ № 7 отъ 9. V. 1934 год. на управителния съветъ.** Въ края на 1934 год. е билъ 96055 лв., а на 1935 год. — 100000 лв.

Ф. Почивенъ домъ

Той е седмия фондъ на банката — незадължителенъ по закона — и най младия, ако може така да се каже. Учреденъ е пакъ при **заключването на бившата посмъртна каса на банката, отъ XX-то Р. О. Г. С. на 4. III. 1934 год., като се резервираха отъ сжцата (п. к.) 1000000 лева, предназначени специално за постройка на почивенъ домъ — лѣтовникъ на банковитѣ членове въ нѣкое курортно мѣсто въ околността на Ямболъ.**

За почивенъ домъ е избрано мѣсто на 15 клм. източно отъ града — въ имуществото „Бакаджика“, надъ село Победа, до мѣнастира „Св. Спаянъ и Ал. Невски“. Общината е отпущнала безплатно 50 дек. мѣсто, **отрѣзъ гората, между котловинитѣ за селата Чарганъ и Търнава, където се правятъ и проучвания за снабдяване съ вода и др.**

ф. Взаимопомощъ

Успоредно съ успѣха и развитието на банката, ставаше и **кредитирането на нейнитѣ членове и улеснението имъ въ поминъчно отношение**. Обаче, знае се, че това е така, до като членътъ е живъ. Умре ли, **гшира кредитирането**. Тогава става явно, че то даже за мнозина **било неплатено голѣмо**. Имало е случаи да се кредитира нѣкой съ **милли лева**, а като умре, става известно, че той не само не разполагалъ съ нѣщо, но се нуждаелъ даже отъ чужда помощъ. Нѣколкото **случаи подобни и други, при които семействата на починалитѣ членове, липсвали отъ средства за необходимитѣ разходи по погребението имъ и прибѣлвайки до банката за помощъ, убедиха хората отъ нейната управа, че това което е днесъ банката — да помага на членоветѣ си **само колѣто сж живи — е нищо, щомъ утре, когато нѣкой беденъ отъ тѣя умре и семейството му е въ невъзможность да го погребе.****

И може да се направи много въ това направление, стига да се **полага и работи съ разбирането**. Ново изобретение нѣма да се **измислила**. Пакъ по пѣтя, озаренъ отъ кооперативната звезда, ще се **върни, дето има желание, дето се работи и дето не липсва разбирането**.

Обмисленъ въ едно две заседания на управителния съветъ и въ **три четири беседи съ членове на банката, този въпросъ, намѣри се за **цѣлособразно и възприе учредяването на една посмъртна каса на членоветѣ, при банката.****

Подобна каса имаше учредена и при Съюза на популярните банки, но ако тя не успя, причината бѣ безспорно тая, че участието въ нея не бѣ задължително за всичките ѝ членове. Това разбрано еднѣжъ, знае се по-нататкъ, че касата при банката трѣбва да бѣде непременно задължителна за всичките ѝ членове.

На 11. V. 1921 год. управителния съветъ възложи на специална комисия отъ 6 члена изработването на проекто-правилника. Такъвъ тя изработи, като се ползува отъ правилника на Съюза, но съ задължително участие на всички банкови членове и на 19. IX. с. г. се прие отъ управителния съветъ „Лошото — страшното“ въ него бѣ, че участието въ касата е задължително за всички лични членове, както се каза.

Внесенъ за разглеждане и санкциониране отъ извънредното общо събрание на 25. XII. с. г. — проекта биде разкритикуванъ отъ 5 души присъстваващи членове, намирайки това му постановление — задължително участие — за много строго и изказвайки опасения, че то ще има за резултатъ ограничението броя на банковите членове — общото събрание прие по принципъ учредяването на касата, като проекто-правилника се преработи отъ управителния съветъ и по искането на последния — съвмѣстно съ една комисия, състояща се отъ горните 5 членове.

На 15 и 22. I. и 5. II. 1922 год. управителния съветъ и тая комисия се занимаха съ проекто-правилника, убеди се и комисията въ необходимостта да е задължителна касата за банковите членове — следователно и въ неоснователността на дотогавашния си страхъ и на 12. III. с. г. Редовното общо годишно събрание прие въ окончателна форма правилника.

Отъ тая дата — 12. III. 1922 год., посмъртната каса започна своята функция. Банката я обслужва безплатно, изплаща ѝ всичките разходи и ежегодно олихвява и субсидира капитала ѝ. Резултатите — толкова сж задоволителни за членовете на банката, че единъ опитъ само за премахването ѝ, би ги огорчило. Задълженията си къмъ нея изпълняватъ всички, безъ разлика на богати и бедни, най-охотно. Само двама членове — единъ търговецъ и другъ чиновникъ — не се подчиниха на тази общо желана каса и напуснаха членството си при банката. Въмѣсто тѣхъ, разбира се, дойдоха стотица други тѣхни другари и станаха членове на банката само за п. каса.

Ползата отъ тая каса е съзната отъ всички. Нея я чувствуватъ, колкото самите членове, толкова и самата банка. Освенъ че при смъртенъ случай на беденъ членъ нѣма вече това унижение за семейството му, както бѣ въ миналото, да иска помощъ отъ банката, или да се събира милостиня за погребението му, но нѣма и онова, което обикновено се случваше — дългътъ му къмъ банката да става сждебенъ. Сега вече дългътъ му винаги е обезпеченъ отъ касата и не става нужда да се преследватъ наследниците и поржчителите му. Близкото бждеще пъкъ ще ни убеди и въ другата, още една по-голяма и отъ по-широко обществено значение полза: съ разликите — остатъците отъ това, което живите членове внасятъ за всѣки смъртенъ случай и онова, което се дава на семействата на починалите, да се реализира по-

Членът приютъ за старци и сираци — домъ на най-великата човѣщина.

Четири годишната практика въ живота на п. каса набеляза малки дефекти на правилника. За отстранението имъ, управителния съветъ на 1. II. 1926 год. изготви проектъ, целящъ главно:

1. Засилване — стабилизиране на фонда и очертаване неговитѣ по-далечни цели и задачи;

2. Облекчение на членоветѣ му — участници въ внасянето на членскитѣ вноски; и

3. Съразмѣрност на помощитѣ въ зависимостъ отъ времечленуването.

Редовното общо годишно събрание на 14. III. 1926 год. прие точки 1 и 2, а последната 3 не прие, намирайки го за не кооперативно.

Посмъртната каса при банката е едно ново начинающе дѣло, при старията, може би, организация и слаби страни, но, като кооперативно дѣло на благодетелни начала и безвъзмездно обслужвано отъ банката, то ще си остане пакъ велико, стабилно и ще живѣе, ако не вѣчно, то до когато банката съществува.

Малкото дефекти въ организацията и др. на п. каса, споменати по-горе, се отстраниха много скоро. Закона за държавния контролъ върху частнитѣ застрахователни предприятия, подъ режима на който попадатъ и п. каси, наложи известни корекции на правилника и XX-то Редовно общо годишно събрание на 4. III. 1933 год. ги прие.

Измѣни се — първо — името на фонда „Взаимоломощъ“ при Я. П. Б. — отдѣленъ и независимъ отъ сжщата; второ — цели: подпомагане членоветѣ си съ помощи при смъртъ и подсигуряване на банковитѣ вземания отъ починали членове; трето — установи предѣлна възраст за приемането на нови членове до 55 год., както установи и всички членове да внасятъ даренията си въ продължение на 20 години, следъ изтичането на койго срокъ се освобождаватъ отъ такива и оставатъ пакъ редовни членове на фонда; и четвърто — най-главното — въведе се тъй наречената градация на помощитѣ — въ зависимостъ отъ времечленуването и нейния размѣръ.

Размѣра на отпушанитѣ помощи на починали членове е равенъ на числото на редовнитѣ членове на фонда — помножено на 10 лева за тѣ които сж членували повече отъ 10 години; — минусъ 20^{0/100} — за членувалитѣ отъ 5 до 10 години; и минусъ 40^{0/100} — за членувалитѣ отъ 1 до 5 години.

Банката, щомъ се осведоми за смъртъта на нѣкой редовенъ членъ, издвпа скръбно известие и авансира 3000 лева за погребението му. Ако починалия не е оставилъ наследници или други близки роднини, банката поема грижата за погребението му и пр.

Размѣра на помощта, каза се, е въ зависимостъ отъ броя на самитѣ членове — участници. Съ нарастването броя на последнитѣ — увеличава се и самата помощъ. Така, както се увеличаватъ по размѣритѣ си помощитѣ, нѣма да се мине дълго време, тѣ ще станатъ едни истински, най-навременни и най-евтини осигуровки за членоветѣ на банката — същевременно и за самата нея — една сигурна гаранция за отпусканитѣ отъ сжщата кредити, безъ да прибѣгва до разплакване на поржители и наследници.

Фонда „Взаимопомощъ“ — бивша „п. часа“, е осмият по ред такъв на банката. Въ края на 1935 год. броят 1784 членове — участници и разполага съ сумата 1282444 лева.

Общо до сега, фонда е изплатил следните помощи:

Год.	см. сл.	Изплатено		Год.	см. сл.	Изплатено	
		лева	отъ почки.			лева	отъ почки.
1922	4	27297	160	1929	16	211713	11320
1923	9	65529	780	1930	16	232660	12710
1924	9	71138	1850	1931	20	308280	21610
1925	9	81972	2360	1932	18	286100	21050
1926	11	109557	4800	1933	20	278980	27380
1927	8	82598	4200	1934	13	153620	14390
1928	15	18207	7220	1935	29	453320	50750

Общо фондове

Година	Резерв	Култур.	Аморт.	Ос. сл.	П. нр. кооп.	Благотвор.	Печ. д.	Възв.	Закрити			Всичко лева
									а	б	в	
1911	1165	-	-	-	-	-	-	-	0	-	-	1171
1912	1452	-	-	-	-	-	-	-	150	-	-	1632
1913	1491	-	-	-	-	-	-	-	193	-	-	1684
1914	2041	-	-	-	-	-	-	-	273	-	-	2314
1915	2729	-	-	-	-	-	-	-	501	-	-	3230
1916	2734	-	-	-	-	-	-	-	534	-	-	3268
1917	2880	-	-	-	-	-	-	-	657	-	-	3546
1918	4373	-	-	-	-	-	-	-	1572	-	-	5905
1919	9181	-	-	-	-	-	-	-	6845	-	-	16027
1920	22522	-	-	-	-	755	-	-	18859	1944	-	44080
1921	57396	-	-	-	-	3242	-	-	36929	2701	-	112248
1922	170387	-	-	-	-	3705	-	31178	-	9038	16684	230992
1923	235710	6107	-	11553	-	-	-	51318	-	12746	15684	334419
1924	326152	27900	-	16124	-	-	-	83848	-	16026	16684	503034
1925	501418	55947	-	49401	-	-	-	123025	-	18832	20385	771628
1926	787573	248712	-	130783	-	-	-	185609	-	21855	212455	1607987
1927	959294	273725	-	268908	-	-	-	245520	-	23142	37810	1938459
1928	1195841	184397	-	252741	-	-	-	356085	-	33492	249394	2460803
1929	1451735	169667	-	238293	-	-	-	659439	-	23142	263245	2835519
1930	1639915	139186	-	329549	-	-	-	889157	-	23142	63745	3294494
1931	1801682	176272	1031363	525511	-	-	-	1087377	-	23142	25778	4701155
1832	1926660	40247	1989518	216536	-	-	-	1317595	-	23142	284928	5928654
1933	2023819	87813	1151711	230447	-	-	-	2038363	-	23142	-	5565295
1934	2019341	182091	1262510	193678	81326	96653	01000	1169850	-	-	-	5967554
1935	2205803	202982	1340301	86141	143026	103000	1000.00	1282444	-	-	-	638: 697

17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

1911	16996
1912	22892
1913	25339
1914	32184
1915	43675
1916	44478
1917	50636
1918	68825
1919	554497
1920	1196525
1921	1924648
1922	2994942
1923	3843219
1924	5028134
1925	7771028
1926	10089987
1927	11434459
1928	16208003
1929	15618419
1930	16087594
1931	17183755
1932	17993154
1933	17257795
1934	16719878
1935	16894197

МАРШЪ НА КАПИТАЛА И ФОНДОВЕЪТЪ

Дивиденди

За такива даже и на умъ не идваше, както на основателниятъ членове, така и на постигилитъ по-после. Навли и всички почти, като членове на банката — кредитори, сме същевременно и длъжници на същата, гледаме щото да плащаме по-малки лихви, отъ колкото да получаваме голъми дивиденди. Отъ друга страна, понеже и закона определя максималнитъ разхъри на дивидендитъ, тарифитъ за лихвитъ, комисионнитъ, такситъ и др., които банката събира и плаща, се нагаждатъ така, че следъ като се покриятъ общитъ разходи презъ годината, да остане нѣщо и за дивидендъ върху капитала. Даже и самитъ тарифи, за по-удобно, да могатъ на всѣко време презъ годината да се измѣнятъ съобразно съ настъпилитъ обстоятелства, се гласуватъ, по мандатъ на общото събрание, отъ управителния съветъ. Благодарение на това, тѣ — тарифитъ, сѣ измѣняехъки, съ тенденция винаги за намаление, дори и давъ пакъ презъ годината. Усвоена е и практиката — банката да заплаща и следущиятъ се данъкъ върху дивидендитъ, за да могатъ членоветъ да получаватъ нѣщо повече отъ максималното. Съ изключение на първата — 1911 год. — организационна, когато се пробвахъ, тъй да се каже, тарифитъ и когато нѣможа да се реализира повече печалба — не се раздаде дивидендъ, както и последующитъ 1912 и 1913 — Балканската война, също и годинитъ 1915 до 1917 — общоевропейската война, когато пакъ нѣможа да се реализира такава печалба и не раздаде дивидендъ, презъ всички останали години почти редовно е раздавано дивидендъ въ доста значителенъ процентъ и разхъръ. А прибавено къмъ него, както се каза по-горе, и следущиятъ се върху сѣщия безобложненъ данъкъ, заплащанъ отъ банката, прави тоя дивидендъ още по-голямъ. При все че лихвитъ, които банката практикува отъ самото начало, сѣ едни отъ най-нискиитъ.

Ето процента и общата сума на раздаденитъ дивиденди до сега:

Години	%	лева	Год.	%	лева
1911 — 1913	—	—	1926	8 ⁰ / ₁₀	560000
1914	4 ⁰ / ₁₀	769	1927	8 ⁰ / ₁₀	663994
1915 — 1918	8 ⁰ / ₁₀	4384	1928	8 ⁰ / ₁₀	741321
1919	8 ⁰ / ₁₀	5030	1929	8 ⁰ / ₁₀	868352
1920	8 ⁰ / ₁₀	44560	1930	8 ⁰ / ₁₀	945578
1921	8 ⁰ / ₁₀	95196	1931	8 ⁰ / ₁₀	975421
1922	8 ⁰ / ₁₀	145576	1932	6 ⁰ / ₁₀	711252
1923	8 ⁰ / ₁₀	221724	1933	5 ⁰ / ₁₀	547642
1924	8 ⁰ / ₁₀	280704	1934	5 ⁰ / ₁₀	505202
1925	8 ⁰ / ₁₀	362008	1935	7 ⁰ / ₁₀	684983

Пласмантъ

Пръвката и главна задъчка на банката е, да задоволява въ всѣко време съ естинъ и достъпенъ кредитъ своитъ членове. Почнала отъ начало съ осигудни срѣдства, тя не е могла още отъ първия день на

53

50

45

40

35

30

25

20

15

10

5

1

1911	7685
1912	17713
1913	11224
1914	50020
1915	156222
1916	146914
1917	135944
1918	150493
1919	1613165
1920	3373024
1921	5360819
1922	7089624
1923	11156469
1924	13191364
1925	19734371
1926	27880555
1927	31668952
1928	40610564
1929	52736279
1930	47769036
1931	45931431
1932	47562392
1933	45398711
1934	44624147
1935	46118434

МАРШЪ НА ПЛАСМЕНТА

своя животъ да покрива нуждитъ на членоветъ си съ кредитъ, което положение е продължило до края на европейската война — до когато е била въ периодъ на организиране, или задържана отъ войнитъ. Но следъ тоя свѣтовенъ катаклизъмъ, когато банката почна да израста като първостепененъ кредитенъ институтъ въ града, паралелно съ това задоволяваха се и нуждитъ на членоветъ съ кредитъ. Особено въ последнитъ години отъ своя животъ, въ които разполагаемитъ ѝ срѣдства достигатъ колосаленъ размѣръ, безъ изключение, тя улеснява вече всѣка стопанска инициатива и друга нужда на своитъ членове съ достатъченъ кредитъ. Въ тая областъ банката е разгънала толкова много и на широко своята дейность, че е обхванала не само отдѣлнитъ нужди на своитъ членове, но и тия на града въ благоустройствено и хигиенично отношение.

Дейността на банката по отношение на нейния пласментъ е триумфаленъ маршъ, който движи цѣлия корпусъ на икономическия животъ къмъ благоденствие и успѣхъ, надхвърляйки за момента своята задача,

Стопанска дейность

Презъ първитъ петъ години отъ основаването на банката, за нея бѣ абсолютно невъзможно да прояви каквато и да било стопанска дейность. Като причини за това могатъ да се посочатъ, освенъ главната такава, че въ устава ѝ нѣмаше предвидена подобна цель и задача, но и следнитъ: ограниченитъ парични срѣдства на самата банка, въздържаността на нейната управа да се впуска въ предприятия вънъ отъ кредита и най-после — слабиятъ интересъ озобщо на членоветъ къмъ стопанскитъ услуги на банката. Съ течение на времето, обаче, всички тия причини постепенно изчезнаха. И банката се видѣ съ излишни срѣдства, които може да ангажира въ подобни предприятия, и управата промѣни своята политика и самитъ членове засилваха своя интересъ къмъ стопанскитъ услуги на банката.

Следъ намисането ни въ европейската война — 1915—1918 год., когато всички почти мже бѣха мобилизирани и по домоветъ имъ останаха само жени и деца, неспособни да набавятъ отъ никжде най-необходимитъ за живота соль и захаръ, когато скрититъ тукъ и тамъ малки количества такива „за хатъръ“ се продаваха на баснословно високи цени отъ алчнитъ за бързо забогатяване спекуланти, а беднитъ домакини замѣсваха хлѣбъ съ сирена саламура, вмѣсто солена вода, банката направи много: Съ съдействието на Централата, можа да достави отъ странство два вагона соль и нѣколко каси захаръ, които раздаде на членоветъ си по 50—75 кгр. соль и по 3—4 кгр. захаръ на всѣко споредъ числото на членоветъ семейство, на костуеми почти цени — кгр. 60 ст. сольта и 8 лева захаръта.

Това бѣше първата обща доставка, която банката извърши за членоветъ си и отъ която косвено се възползваха нечленове — всички почти ямболски граждани, за да се убедятъ още еднѣжъ сжщитъ, че и въ време на война и народно бедствие, когато всички бѣха забравили истинското си предназначение и лудо бѣха се предали на търговия

и спекула, пакъ популярната банка, единствена и за различни отъ другитѣ, не само не пожела, но и презрѣ печалбитѣ. Твърдо и непоколебимо стоя на поста си и се грижеше за членоветѣ ги да имъ бжде въ услуга съ каквото може.

Презъ тая война банката направи постъпки за събирането и на 100000 игр. жито, поръча единъ вагонъ оризъ отъ Пловдивъ и др. още отъ първа необходимостъ артикули, за раздаване на членоветѣ си на костуеми цени и на беднитѣ съ почекъ, но това, съзнателно и несъзнателно, осуети иѣстния комитетъ за С. Г. и О. П.

Общи доставки въ по-голямъ мащабъ банката започна да практикува следъ демобилизацията, когато всички, безразлично търговци и не търговци, дори и чиновници търгувахъ, безъ да иматъ, особено послѣднитѣ, що гдето познания отъ търговия.

Сикъ камъкъ, рафия, лозопръсначки, ножници, обуцарски материали — кожи, шивашки материали, машини, солъ, сапунъ, гвозден, ажжа, дърва, въглища, кибритъ, тухли, печки и още много други стоки, които Съюзъ на п. банки и банката можеше да намѣри, бѣха предметъ на доставки и пласирани между членоветѣ. Липсвахъ, обаче, каквито и да било правила за реда на доставкитѣ и разпредѣлението имъ, но после се установиха и такива.

XI-то Редовно общо годишно събрание, на 1. III. 1925 год. бѣ сезирано съ тоя въпросъ, което прие единъ правилникъ за общи доставки, продажби и преработки при банката, който урежда подробно тоя начинъ и гласува 2 милиона лева кредитъ отъ банковитѣ срдства за ангажиране въ подобни предприятя. Отъ тогава вече тая работа се започна при една по-голяма свобода на дейность, безспорно и съ похубави резултати.

Ней не задоволяваше обикновеното кредитиране съ по нѣколко десетки хиляди лева личнитѣ ѣ членове, както и кредитирането съ по нѣколко стотици хиляди лева колективнитѣ ѣ членове — кооперациитѣ посредствомъ които тя направляваше, по единъ сравнително слобучливъ пътъ своята стопанска дейность отъ полза за иѣлия градъ. Смѣтайки, че всѣка една работа може да бжде извършена успѣшно, безпогрѣшно, отъ своя майсторъ-специалистъ, така: търговията — отъ търговца, занаята — отъ занаятчията, лозаро-винарството — отъ лозаро-винаря и пр., правѣше всичко, но чрезъ свѣтитѣ кооперации — специалисти всѣка по своя браншъ, които и кредитира толкова по-шидро една отъ друга, колкото тѣ самитѣ една отъ друга задоволяватъ повече обществени нужди. Напр. общи доставки на съестни предмети — чрезъ Работническата погрѣбителна кооперация „Братство“; и кооперация „Бакалско съзание“; на кожаро-обуцарски материали — чрезъ Обуцаро-кожарската кооперация „Съгласие“; на шивашки нашки и др. материали — чрезъ Шивашката кооперация; общи преработки на вина и др. — чрезъ Лозаро-винарската кооперация „Мискетъ“; освѣтление — чрезъ Електрическата производителна кооперация „Свѣтлика“ и т. и., до като дойде до всички останали — чрезъ общината — нейнъ членъ; признавайки я за една асестранна кооперация за сигурность, просвѣта, хигиена, благоустройство и пр.

Желъзаро-коларското съсловие въ града, брояще около 60 дребни работилници, не се поддаде на коопериране и всъки майсторъ работеше отдълно за себе си. Презъ време на една стопанска криза и дълготрайна безработица въ 1927 год., банката, следъ като на мнозина отъ тѣхъ подпомогна въ построяването на работилницитѣ имъ, които бѣха съборени, по благоустройствени причини, имъ създаде за всички и една доста доходна работа: Нае отъ Дирекцията по настаняване бѣжанцитѣ доставката на 205 кола и каруци за сумата 1,025,000 лева и като имъ достави съ вагони нуждия суровъ желъзень и дървенъ материалъ, отъ кждето можеше да се вземе на най-износни условия, възложи изработката на колата и каруцитѣ на самитѣ желъзаро-колари.

Банката не остана безучастна и къмъ обичитѣ нужди на града, задоволяването на които е отъ още по-голѣма полза и значение за всичкитѣ граждани — безразлично членове и не членове на банката.

До 1925 год., може да се каже, банката достигна до една задоволителна степенъ кредитирането на своитѣ членове и ако не се схващаша друго яче нейнитѣ по-нататашни задачи — нагазване по-дълбоко въ областъта на стопанското творчество, много основателно би казалъ всъки, че тя вече изигра ролята си, като популярна банка и остава да повтаря. Ней предстоеше, обаче, голѣмъ дѣлъ, да вземе участие въ развитието на града и тя се прояви, като факторъ отъ първа величина.

Имайки предъ видъ, че тя е дѣло и собственостъ не на отдѣлни акционери — капиталисти, а на единъ голѣмъ брой съзнателни граждани, безъ да измѣня на прѣкото си назначение, заработи и въ полето на културния напредѣкъ, за да задоволи нѣкоя и друга отъ най-голѣмитѣ нужди на града.

Наредъ съ културното повдигане на отдѣлнитѣ нейни членове и съ растежа на съзнанието у гражданството къмъ общественъ дѣлъгъ, мѣнеше се и политиката на банката, за да бжде винаги въ унисонъ съ новитѣ насоки на прогреса и докаже, че тя нѣма спекулативни намѣрения, а цели изключително благоденствието на обществото.

Най-капиталнитѣ въпроси за гражданството бѣха водоснабдяването и електрифицирането на града; нѣмаше гражданинъ, който да не се интересуваше отъ тѣхъ, а и самото общинско управление, чийто прякъ дѣлъгъ е, си тури за задача да направи това.

Задачи, като тия да се даде вода и свѣтлина на единъ градъ, който съ месеци жадува и тъне въ мракъ, които целятъ премахване на едно зло, отъ което всички жестоко страдатъ, защото недостатъчната и нечиста вода не еднѣжъ е бивала разсадникъ и проводница на епидемии и зарази, които взематъ масови жертви, сж задачи присжци на кооперацията. И банката, като най-голѣма такава въ града, всичкитѣ членове на която сж жители на тоя градъ, се реши на всѣка цена да подпомогне общината въ реализирането на тия задачи.

Съ мотиви въ духа на гореизложеното, управата на банката поиска отъ общото събрание на сжщата и последното, въ заседанието си на 14. III. 1926 год. и др. гласува първоначално 2 милиона, после — 3, 4, 1, 2^{1/2} и 2 — последния презъ 1935 год. за постройка на лѣкови-

Якболь

тата минерална баня, или всичко 14¹/₂ милиона лева дългосрочни заеми — специално за вода, свѣтлина и здраве на града.

Заема 2 милиона лева отъ 1926 год. бѣше първи такъвъ, даденъ на нашитѣ общини отъ популярнитѣ банки.

Така практикуванитѣ кредити на обществени организации — на едни до 200,000 лева, на други до 500,000 лева и на трети до 14¹/₂ милиона лева, възлизатъ общо на 14,770,798 милиона лева — сума достатъчна за стопански прояви на банката.

Остатъцитѣ на 31. XII., по всички заеми на общината, сж:

1927 год.	1039785 лева	1932 год.	12722387 лева
1928 "	3353495 "	1933 "	12918617 "
1929 "	8100000 "	1934 "	12831195 "
1930 "	8027000 "	1935 "	13570121 "
1931 "	12142148 "		

Влогове

Свенливитѣ и боязливи ратници на кооперативната идея, свикнали на досегашнитѣ насмѣшки и подигравки на ония, що въ тѣхно лице виждаха бждецитѣ свои съперници по идея и професия, си навлѣкоха и други още такива насмѣшки и подигравки. Това бѣ, че тѣ първи налучкаха новия пѣтъ, по-сигуренъ и по-сполучливъ за привличане на влогове и спестявания, за които на господата отъ банката съ златна табела едва ли е минавало тогава презъ умъ — организирането на детски и ученически спестовни влогове.

Съ цель да се насадятъ у децата — утрешни граждани, членове на обществото — наклонности за спестовностъ, въведе се специална служба при банката — „детски влогове“. Всѣки сжботенъ день следъ обѣдъ бѣ опредѣленъ изключително за тая служба: раздаване касички, книжки, „детски спестовни купончета“, отключване касичкитѣ, приемане и записване сумитѣ, попълване купончетата по книжкитѣ и пр.

Смѣтайки още, че това има и възпитателно значение за учащата се младежъ и че отъ значение е участието на самитѣ възпитатели отъ една страна и отъ друга, че съ тѣхното ангажиране въ това, би се постигнало повече резултати, замолиха се всички учители, главни учители и директори въ града да проагитиратъ тая служба въ училищата, като имъ се изпратиха и по нѣколко книжки — купончета за пласиране.

Единъ отъ тѣхъ върна книжкитѣ съ отговоръ, че учителския съветъ намѣрилъ това за несъвмѣстимо съ учителската дейность и пр.

Това, разбира се, не попрѣчи ни най-малко, щото тая служба да се развие до тамъ, че въ кжсо време банката да има 800 клиентчета и всѣки сжботенъ день да внасятъ въ касата ѣ своитѣ левчета, които иначе, биха отишли за халва и боза.

Господата сега нарекоха банката „детишка“, но тѣ неможаха да разбератъ едно, или по-право, разбраха го, но по-късно — че тия деца именно, отъ крехката си още възраст се сродиха съ банката. Тя стана тѣхна и тѣ отъ тогавашни дребни вложители, следъ като направиха

бащитѣ си членове и вложители на сжщата, днесъ самитѣ тѣ — децата — всички сж нейни най-привѣрзани членове и вложители.

Още презъ 1911 год. се доставиха 100 детски касички и въ продължение на нѣколко години се пласираха между децата. По-после се доставиха други 100, още по после и трети 100, така че всичко пласирани между децата има 300 касички. Тѣ макаръ и коштуватъ значителна сума, постепенно се амортизиратъ, раздаватъ се безъ заплащане и безъ вземъ, а каквато сума се внесе съ тѣхъ на влогъ — олихвява се на общо основание

Наредъ съ всички други банковѣ смѣтки, развива се и тая на влоговетѣ. Презъ 1915 год. тя показва първиятъ успѣхъ — близо три пѣти повече отъ пласмента и по голѣмина тя стана главната смѣтка въ баланса на банката.

Знамето на „копушката и детишката“ банка се разве по-високо, но не било за дълго.

Пакъ сътресения и изненади!

Нови облаци — по-мрачни, страшни, зловещи: общеевропейски конфликтъ, мораториумъ, маневри, мобилизация и война. Знамето на банката, пакъ полусвито до утихването имъ — къмъ края на осмата — 1918 год. Влоговетѣ изчезватъ презъ първитѣ нѣколко дни, за да се върнатъ по-после съ много още други такива.

Щастие за банката бѣ, че имаше за счетоводителъ жена (г-жа Ст. Г. Кюсева), която остана на службата си презъ всичкото време и, ако съ друго не бѣ въ услуга на семействата на мобилизиранитѣ ѝ членове, достатъчно бѣ това, че влоговата служба продължава редовно презъ всичкото време на войната.

На демобилизацията презъ м. октомврий 1918 год. и въ края на сжщата година влоговетѣ надхвърлиха милионъ лева — 10 пѣти повече отъ пласмента и 20 пѣти повече отъ капиталътъ.

Успѣхътъ на влоговетѣ до тукъ — заслужава да се отбележи, колкото поради това, че е грамаденъ, толкова и защото е резултатъ на едно крайно тревожно, критично, предвоенно и военно време и отъ друга страна — още, защото банката за пръвъ пѣтъ отъ „длъжникъ“ на Централата, стана вече „кредиторъ“ на сжщата. Тя, следъ като изплати всичко, що имаше да дължи по разрешения ѝ до тогава кредитъ 85,000 лева, внесе и своитѣ излишъци — повече отъ милионъ лева — на влогъ по сжщата смѣтка.

Още отъ самото началло е схващано много добре значението на влоговетѣ и за постоянното имъ увеличение сж полагани непрестанни грижи и усилия.

Износния % лихва, която банката одобрява на вложителитѣ, сигурната гаранция която тя представлява за тѣхъ; многото улеснения оказвани имъ при внасянето и тегленето на суми и главно, че виџаги и на всѣко време се държи достатъченъ резервъ за посрещане евентуално поисканитѣ влогове, безразлично въ колкото и голѣмъ размѣръ да сж, безъ да е имало случай нѣкому да отказва или отлага „за утре“ — всичко това издигна банката въ очитѣ на цѣлото гражданство и днесъ тя е действително единъ общъ касиеръ на народнитѣ

Малкитѣ спестители

40

35

30

25

20

15

10

5

1

1911	3362
1912	16492
1913	25834
1914	48052
1915	14201
1916	353428
1917	977560
1918	1356606
1919	2311197
1920	2939629
1921	4334264
1922	5934516
1923	6573889
1924	9462411
1925	11986584
1926	12260359
1927	20165363
1928	22871727
1929	25166527
1930	30817178
1931	39833889
1932	33794607
1933	30708878
1934	35062410
1935	34286186

МАРЦЪ НА ВЛОГОВЕТА

спестявания въ града и околността. Въ времена на уплаха, или парични кризи, когато вложителитѣ изобщо, като по внушение, масово изтегляват сумитѣ си, подѣ благовидни предлози, и когато влоговетѣ обикновенно намаляватъ до минимумъ, тия на банката запазватъ своето ниво. Тя се радва на безграничното обществено довѣрие. Въ нейнитѣ каси се държатъ на влогъ излишъците и на общината, училищнитѣ настоятелства, църквитѣ, иновѣрнитѣ общества, дружества, разнитѣ организации и др. Тия влогове за банката сж едни отъ най-желанитѣ, защото сж по-дълготрайни, отъ една страна и отъ друга — по размѣръ голѣми. Общо тѣ съставляватъ половината отъ всичкитѣ вкупомъ влогове на банката.

И така, първитѣ стѣпки на влоговетѣ при банката се започнаха отъ децата и ученицитѣ, по-после — тия на бацитѣ имъ и сега — на всички.

За постигането на голѣмитѣ успѣхи не малко спомогна „несъстоятелността на състоятелната“ банка съ златна табела, която завлѣче милиони влогове на маса наивници въ тоя край. На второ мѣсто помогна за сжщото постройката на собствения банковъ домъ (балансъ, който говори за солидността на банката). На трето — високото кооперативно съзнание на ямболското гражданство, че именно така внасяни тѣхнитѣ спестявания въ собствената имъ популярна банка, правятъ последната силна и мощна, за да може на всѣко време и въ задоволителни размѣри да обслужва съ кредити пакъ сжщото това гражданство.

Влоговата служба е уредена съ правилникъ — първия до 10. VI. 1918 год., втория до 1. III. 1925 год. и третия, сега действащия — приетъ отъ XI-то Р. О. Г. С. въ заседанието му на 1. III. 1925 год., напечатанъ на всѣка влогова книжка.

Колосаленъ е ръстътъ на влоговетѣ при банката. Отъ 3362 лева презъ 1911 год. — въ 1935 год. възлизатъ на:

Срочни	101	лева	2584184
Текущи кред. смѣтки	168	„	8728737
Спестовни	1591	„	20566529
Детски	571	„	1588446
Гаранционни	1263	„	818290
Всичко	3694	лева	34286186

Инкасо и преводи

За такива, въ първитѣ нѣколко години отъ основаването на банката, не можеше да се говори. Отъ една страна, че на тѣхъ не се отдаваше нуждното значение, което изобщо може да се има за една банка, — отъ друга, че нѣмаше и кой да повѣри полицитѣ и паритѣ си и — отъ трета, че при наличността на другата акционерна банка съ златна табела на най-главнитѣ улици и площади, кой ще си прави трудъ да ходи и дири въ затънтенитѣ къшета банката съ пчелниятъ кошерь, а за преводъ — въпросъ е и тя какъ, чрезъ кого ще го извърши, като още нѣмаше уредени връзки никжде.

Времето, обаче, малко по малко промѣни всичко. Ползата за банката отъ инкасо и преводи се съзна, засили се довѣрието къмъ банка-

та, тя се премести на по-видно място въ града и завърза връзки на всъкжде въ страната.

Отъ 1912 год. съ инкасо и отъ 1918 год. съ преводитѣ започна се тая служба и разви до размѣритѣ, които виждаме днесъ. На нея вече банката не гледа като на доходна служба, а такава отъ да се служи на клиентитѣ. На туй основание и тарифата за комисионитѣ и такситѣ на банката се нагаждаха въ тоя духъ, до като напоследъкъ се сведе почти безплатно.

Успѣхътъ, съ който може да се похвали банката въ тая служба, е твърде голѣмъ. Наредъ съ всички други банкови служби, шири се и тя съ милионни цифри. Преди войната — малки, следъ демобилизацията — веднага голѣми и съ малки изключения следъ това — ежегодно увеличавани, както ги виждаме по нейнитѣ баланси, тия цифри заслужаватъ внимание.

Единъ успѣхъ, който банката регистрира съ инкасо и който е отъ голѣмо значение, бѣ факта, че презъ 1919 год., когато управлението на акционерното кредитно дружество „Солидарность“ се бѣ убедило, че при наличността на банката, която малко по малко го засѣнчваше и за него вече нѣмаше място въ града, ликвидира и цѣлиятъ му портфейлъ „солидарно“ влѣзе въ касата на банката за събиране.

Чужди полици (въ завѣршене) лева	Година	Прев. и акред. (въ завѣршене) лева
—	1911	—
18397	1912	—
20606	1913	—
53520	1914	—
43245	1915	—
12483	1916	—
8250	1917	—
10793	1918	152730
272793	1919	3263349
1093126	1920	10208580
2498976	1921	7422232
4398307	1922	3331815
5294019	1923	2449010
5998369	1924	3803505
5566611	1925	7013437
9016515	1926	17446114
9083870	1927	22909128
8037241	1928	55292698
9881927	1929	62008360
11859588	1930	31051156
7432653	1931	37623868
7736307	1932	42220770
6477770	1933	34877193
5236908	1934	26679092
4938482	1935	50000000

Ако тогава още, при слабата и не достатъчно организирана съ малкото на брой въ него време п. банки, бѣше дързостъ да се предскаже успѣхътъ на тая служба, сега вече, при засилената и добре стегнатата организация съ многобройнитѣ такива банки въ всичкитѣ градове, гари и по-големѣ села, може съ положителностъ да се каже, че банката е способна и на още една работа — инкасо и преводи — която се смѣташе, че е монополъ на всѣка друга банка, но не и популярна.

По отношение на инкасовата и преводна служба, банката държи първо мѣсто въ града. Грижитѣ, които тя полага за навременното инкасиране на чуждитѣ полици, за изплащането на преводитѣ, отчитанията по единитѣ и другитѣ, сж достатъчна гаранция, че тая служба, въ най-големата си часть, ще се пренесе тукъ.

Съ инкасото дава се възможностъ и на банката да опознава по-добре и ония граждани, които не сж нейни членове. Води се специална книга съ открита за всѣко лице партида, въ която се вписватъ допуснатитѣ протести. Портрета за всѣко лице е готовъ въ банката и когато ѝ се поискатъ сведения за моралнитѣ качества и кредитоспособността на нѣкое отъ тѣхъ, даватъ се най-вѣрно и точно. Така е уредена и информационната служба при банката за не членоветѣ.

Бюднеть

Скромнитѣ срѣдства на банката отъ начало не позволяваха голѣми разходи.

Първиятъ редовень бюджетъ, по който се извършваха разходите, бѣ тоя за 1911 год. и изпълненъ както следва:

§	За	Предвидено	Разходвано
1.	Личенъ съставъ	200	540
2.	Канцеларски и др.	250	376
3.	Наемъ на помѣщение	100	60
Всичко лева		550	976

Съ течение на времето, разрастнаха и службитѣ въ банката, което наложи постепенно и увеличението на разходите, както е посочено въ долната таблица:

1912 год.	2776 лева	1924 год.	526660 лева
1913 "	2155 "	1925 "	646424 "
1914 "	4402 "	1926 "	774316 "
1915 "	4981 "	1927 "	1050068 "
1916 "	4653 "	1928 "	828062 "
1917 "	4788 "	1929 "	860846 "
1918 "	7251 "	1930 "	906560 "
1919 "	25789 "	1931 "	918384 "
1920 "	85191 "	1932 "	826540 "
1921 "	164375 "	1933 "	721703 "
1922 "	217412 "	1934 "	996108 "
1923 "	294024 "	1935 "	781888 "

Най-голъмият разходъ е билъ направенъ презъ 1927 год., когато за данци — само обложни — е изплатено 254268.50 лева.

Бюджета за разходите презъ последната година е:

§	За	Предвидено	Разходвано
1.	Личенъ съставъ	615672	615639
2.	Канцеларски	25000	20490
3.	Освѣтление и отопление	6000	6377
4.	Застраховка на банкови имоти	2150	2147
5.	Командировки и др. т.	5000	4700
6.	Данъци и др. т.	150000	130695
7.	Разни — непредвидени	6178	1840
Всичко лева		810000	781888

Отъ съпоставянето на ежегоднитѣ цифри ще се направи и заключение за темпа, съ който се развива банката, щомъ се знае, че бюджетитѣ съответствуватъ на интензивнитѣ и прогресивни нужди на сжщата.

Сжщо за отбелязване е, че въ последнитѣ години личния съставъ не е вече въ тежестъ на събиранитѣ лихви отъ банката, понеже разходите по него се покриватъ отъ постъпленията по другата нейна дейность.

Персоналъ

Кошерътъ се постави, както се каза по-горе, и пчелитѣ започнаха да влизатъ и излизатъ. Обаче, кога колко влизатъ, колко излизатъ, колко медъ има събрано вътре и достатъченъ ли е за презъ зимата, да се знае, нужно е да има кой да записва. Безъ това, не е чудно, когато кошерътъ се повдигне и се види, че не само медъ нѣма, но и пчели да нѣма.

Ако за удобно помѣщение и луксозна покжщнина съ право се каза, че не може да се претендира, поради липса на срѣдства, колко повече, поради сжщитѣ причини, може да се говори за директоръ. Такъвъ предвижда уставътъ, но въ началото може безъ него. Но и съвсемъ безъ човѣкъ пакъ не може — и той ще иска заплата — ние нази си не можемъ да изхранимъ, ще хранимъ и него ли... сж отговоритѣ и догадкитѣ. Ами кой ще записва?

Най-сетне, управителния съветъ, съ протоколъ № 2 отъ 2. I. 1911 год., назначава за дѣловодител на банката г. Дим. Бакърджиевъ — книговодителъ при Земедѣлската банка, съ 10 лева месечно възнаграждение. До колкото свободното му време е позволявало, той е заведвалъ всичката писмена работа на банката — дѣловодна и счетоводна. Но на 14. V. с. г. още, той напуска по доброволно желание и на мѣстото му съ 50 лева вече месечно възнаграждение е назначенъ г. Х. Биджерановъ.

Работата въ банката, макаръ и да се увеличаваше, персонала, обаче, си стоеше все отъ едно лице.

На 1. X. 1911 год. чакъ се назначи Стойка Кондова — Г. Къосева за писаръ съ 30 лева месечно възнаграждение и на 10. VI. следующата 1912 год. — дѣдо Недѣлко Стояновъ за разсилень съ 40 лева и щата на банката се стѣмки на 3-ма служащи.

Колкото и да не бѣ по силитѣ на персонала да се справя съ силно развиващата се служба въ банката, това положение на ограничено число служащи продължава нѣколко години наредъ, до като най-после се съзна, че то трѣбва да се захвърли, като старо и замѣни съ новото: персонала на банката да се увеличава ежегодно съ необходимото число хора, и то стана така:

На 1. VI. 1919 год. — съ 1 писаръ — стана 4; на 1. I. 1920 год. длъжността „директоръ-касиеръ“, която до тогава се изпълняваше отъ едно лице и което, благодарение на това, че се разпъваше на две страни — ръководството — едната и касата — другата — работа не по силитѣ на едно лице — често пострадваше съ значителни недоимъци въ касата, се раздѣли на две, като дотогавашния такъвъ — директоръ-касиеръ — остана директоръ, а за касиеръ се назначи специално лице; на 20. III. — книговодителъ и на 1. IX. — архиваръ-регистраторъ — 7; на 2. II. 1921 год. — 1 броецъ — 8; на 19. II. 1923 год. — 1 п. касиеръ и II-ри книговодителъ — 10; презъ 1924 год. — 1 книговодителъ и 1 п. счетоводителъ — 12; презъ 1926 год. — III-ти и IV-ти книговодители — 14; Презъ 1929 год. — V-ти книговодителъ — 15, до щата на банката, разбира се, съ промѣнитѣ, които презъ това време се направиха въ преименованието на нови длъжности — контрольоръ, съдебни чиновници и др., получи сегашния си видъ:

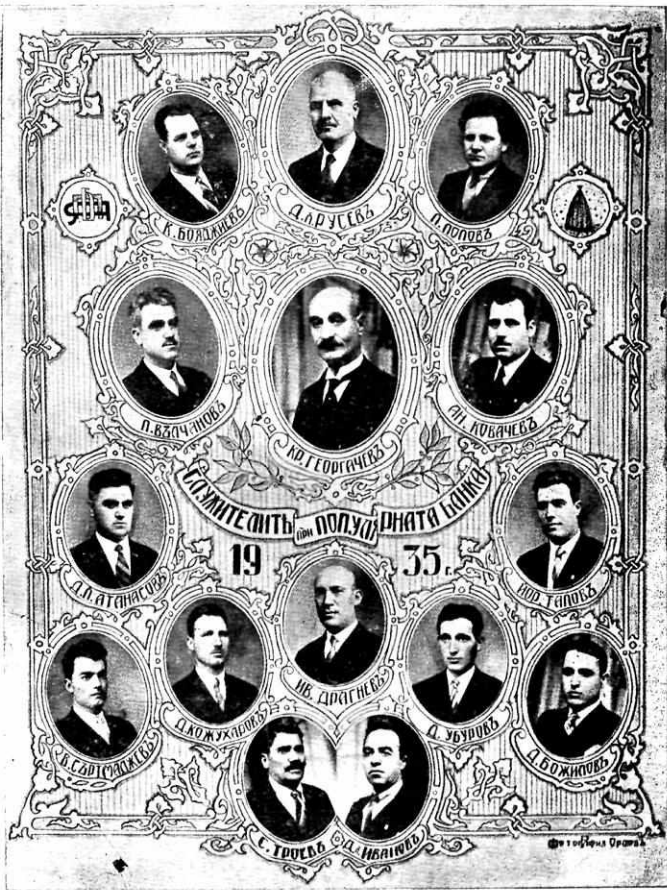
Директоръ	1	Арх.-регистраторъ	1
Контрольоръ	1	Книговодители	4
Касиеръ	1	Сжд. чиновници	2
Счетоводителъ	1	П. касиеръ	1
Инспекторъ	1	Прислуга	2

Изгледитѣ сж, че и тоя щатъ ще бжде недостатъченъ и попълненъ, може би, скоро съ нови длъжности, като: книговодители, завеждающъ търговската частъ, юристконсултъ, секретаръ, библиотекаръ и др.

Така постепенно съ развитието на службата се откриваха и длъжноститѣ, на които се повишаваха последователно заслужаващитѣ повишение банкови служители и назначаваха нови такива, служили въ други учреждения или току свършили гимназия, търговско училище и др.

Въ началото банковитѣ служители бѣха мизерно възнаграждавани, сравнително другитѣ банки; — по-после по-добре, но въпрѣки че не сж достигнали тѣхнитѣ заплати, сегашнитѣ се иматъ за достатъчни.

Пенсията, това е магнита, който привлича погледитѣ на служащитѣ, защото тя единствена осигурява старинитѣ имъ. Изключая нѣколкото само банкови служители, посветили се да служатъ идейно на кооперативното дѣло, безъ да държатъ смѣтка на това, че тукъ нѣма пенсия, останалитѣ, при всѣки удакъ имъ се случай да постъпятъ на държавна и др. служба, напущаха. По сжщитѣ причини, други пъкъ, за

К. БОЯДИЕВЪ

А. РУСЕВЪ

П. ПОПОВЪ

П. ВАЧКОВЪ

К. ГЕОРГИЕВЪ

М. КОВАЧЕВЪ

КОМИТЕТЪ ПОПУЛЯРНАТА БОЛКА

19

35 г.

А. АТАНАСИЕВЪ

М. ЦВЕТКОВЪ

В. САВИЦКИЙ

С. ЖУКОВЪ

М. ДРАГИЕВЪ

А. УБУЛОВЪ

А. БУЖИКОВЪ

С. ЦВЕТОВЪ

А. ИВАНОВЪ

ЯМБОЛЪ

Въ старо време се именувалъ Кабиле, по-после Дисполисъ или Диамполъ. Това име той добилъ въ честь на богинята Диана. Съ идването на турцитѣ той добива името Януболъ, което ще каже нѣщо като пространенъ — съ голѣмъ районъ. Така щото грѣкцото Диамполъ, турцитѣ замѣнятъ съ подходящото на своя езикъ име — Януболъ, и отъ тамъ носи сегашното — Ямболъ.

Първото българско училище въ града е открито около 1850 год. въ чисто българския отдѣлъ „Каргона“, издържано отъ църквитѣ. Учители сж били: Ради Колесовъ, Добри Чунтуловъ, Даскалъ Апостолъ, Архимандритъ Милетий, Даскалъ Ат. Кожухаровъ, Господинъ Ефенди, Даскалъ Христо, Ст. Томовъ, Дим. х. Ивановъ, Дим. Георгакевъ, Ив. Зидаровъ, Попъ х. Тодоръ, Попъ Никола, Попъ Вълчанъ и др.

Въ борбата за освобождението ни отъ турската властъ сж взели живо участие много ямболци, едни отъ които сж били избѣсени, други измрѣли изъ Одринскитѣ тюрми, а трети сж още живи свидетели на това.

Много отъ училищата и улицитѣ на града носятъ имената на горнитѣ народни дейци.

Ямболъ е освободенъ на 5 (18) януарий 1878 година.

Градътъ е разположенъ на равно мѣсто 137'5 м. надъ морското равнище, по двата брѣга на р. Тунджа, всрѣдъ широкото плодородно тракийско поле, на главния кръстопътъ, който води отъ Северна България презъ Сливенския и Котленския проходи за Одринъ—Цариградъ и отъ Пловдивъ—Ст. Загора—Бургасъ.

Покрай града минава ж. п. линия София—Бургасъ съ клонъ до Елхово.

Ямболъ отстои на 97 клм. отъ Одринъ, на 36 клм. отъ Елхово, 44 клм. отъ Нова-Загора, 28 клм. отъ Сливенъ и на 45 клм. отъ Карнобатъ.

Съ шосета е свързанъ съ Сливенъ, Карнобатъ, Елхово и др.

По мѣстоположението си заема централенъ пунктъ на Бургаската област и е економическо срѣдище на една обширна земеделска околностъ, включена между южно-българската ж. п. линия, източния край на Сръдна гора, Бакаджикскитѣ висини и Мънастирскитѣ възвишения, съ население около 100,000 души.

Населението на града е 25,423, заедно съ бѣжанцитѣ—македонци, тракийци и емигранти руси и арменци; — 6640 домакинства, въ голѣмата си частъ българи — православни, по-малко евреи и незначителна турци и други народности.

Поминъкътъ на гражданството, въ основата си, остава пакъ земеделството и лозарството, колкото и да се очертава града като търговски, на второ мѣсто — въ занаятчийство и търговия и на трето — работничество.

Индустрията сега се заражда съ всички изгледи за добро бъдеще. Въ миналото голѣма частъ отъ жителитѣ му сж намирали поминъкъ значително въ бубарството, отглеждано благодарение на многото

да увеличатъ пенсията си съ повече служба въ такива учреждения, отлагаха и дори отказваха предлаганитѣ имъ служби въ банката.

Благодарение, обаче на обстоятелството, че новоприетия уставъ на банката отъ 1923 год. предвижда отдѣлянето на малъкъ макаръ 0/0 отъ чиститѣ печалби на банката въ края на годината и тури началото на единъ фондъ „осигуровка на служащитѣ“ и още, че управителния съветъ на банката съумя да изработи специаленъ и отговарящъ за целта правилникъ за използуването му, който що годе подsigурява известна помощъ за продължително служене въ банката нейнитѣ служители не само се задържаха, но и при всѣка вакантна длъжностъ явяваха се много кандидати за заемането ѝ.

Банковитѣ служащи получаватъ и предвиденото въ устава процентно възнаграждение отъ чистата печалба въ края на годината — тантиеми. Първи пжтъ такова получила за 1912 год. въ следния размѣръ: касиеръ-счетоводителя — 360 лева; книгководителя — 188 лева и разсилния — 077 лева или всичко за цѣлата година — 625 лева; за 1913 год. 346 лева; за 1914 год. — 2034 лева и т. н. увеличавано, до като презъ последнитѣ години вече достигна почти размѣра на месечнитѣ имъ заплати.

Всички банкови служители сж и редовни нейни членове, подбрани и съ изпитана честностъ народни служители. Опредѣлениятъ размѣръ на взетитѣ имъ гаранции сж нищожни, сравнително повѣренитѣ имъ длъжности — да манипулиратъ съ милиони. Достойно заематъ своитѣ мѣста. Тѣ се интересуватъ не само отъ своята банка, но и отъ развитието на другитѣ кооперативни сдружения въ града. Едни отъ тѣхъ завеждатъ смѣткитѣ имъ, други участвуватъ въ ржководнитѣ имъ тѣла, трети помагатъ въ списването на банковия вестникъ, четвърти съдействуватъ за основаването на нови кооперации и т. н. — подчинени въ служебно отношение на всѣки по-вишъ. Службата си изпълняватъ добросъвестно и не имъ тежи работенето възъ отъ опредѣленото време. Изобщо, не се отрича, че тѣ съ своята деятелностъ по отдѣлно и общо всички, сж допринесли твърде много за развитието на банката.

За честността на банковитѣ служители говори и следниятъ документъ:

№ 14. 20. V. 1926 год. На 17. VII. 1920 год, при провѣрка на касовата наличностъ, се констатира 3852 лева излишъкъ, произхода на който касиера обясни отъ погрѣшно внесена въ повече отъ нѣкого сума, но въ никой случай не негова, която своевременно се мина въ „безлихвена кореспондентска смѣтка“.

Отъ тогава до сега, въ продължение на 6 години вече, нито можа да се издири отъ кого и за какво е внесена тая сума, нито пъкъ и я подири нѣкой.

Тоя фактъ, самъ по себе си, ясно и красноречиво говори за голѣмата честностъ и безукоризненостъ на младитѣ и предали се всецѣло на дългътъ си кооперативни банкови служители, защото, иначе, лесно бѣше присвояването на сумата, било отъ касиера или другъ следъ него.

Като тъй, заслужава да се помни и незабравя!

За назидание на всички настоящи и бъдещи служители при банката, нареждамъ: Тая сума отъ 3852 лева да се пренесе въ специална влогова сметка на име „Честенъ кооперативенъ служителъ“ и капитализирва по най-облагодетелствуванъ ⁰/₁₀ лихва, напр. какъвто се плаща на Централата за използуванъ личенъ кредитъ, безъ право на теглене обратно, до нарастването ѝ въ размѣръ, отъ лихвитѣ на който да се издържатъ даровити деца и внуци на банкови служители — предимно бедни и когато, по решението на управителнитѣ тѣла и общото събрание, бжде оформенъ въ специаленъ фондъ на сжщото име и съ сжщитѣ цели.

Директоръ: Георгачевъ

Антоне, приеми тая награда! Не съжелявай, че е малка! Бждещето ще опредѣли нейната грамадна стойност!

Кр. Георгачевъ — директоръ

Антоне, приеми тая малка на гледъ награда и знай, че следъ време това ще се оцени много повече отъ нашитѣ деца — какъ сме служили съ голѣма честностъ и безукорно предали на кооперативното дѣло.

П. Вълчановъ — контролоръ

Колега, добросъвестното ти изпълнение на службата въ продължение на дълги години е оценено.

Ти си награденъ!

Нека тая морална награда подеждува освежително и ти дари нови сили, за да достигнешъ до преуспѣването на кооперативния идеалъ

П. Поповъ — счетоводителъ

Драги Антоне, основаването на горния фондъ е резултатъ на твоята безукорна честностъ, която сега възбужда чувства на възторжена радостъ, а нѣкога ще бжде топла бащина прегръдка, въ чийто скути ще израстнатъ ония малки беззащитници — наши близки, които безъ негова помощъ не биха могли да бждатъ напълно полезни за себе си и своята татковина.

— Бжди честитѣ!

К. Бояджиевъ — п. счетоводителъ

Др. колега, заедно съ всички и азъ изказвамъ своята голѣма радостъ отъ твоята честна и преданна служба на кооперативното дѣло. Дано все тъй вдъхновено отъ последното да работишъ въ бждеще до пълно преуспѣване.

Б. Пенчевъ — п. касиеръ

Др. Антоне, съ своята честностъ и всецѣло предаденъ на хубавото кооперативно дѣло, на което всички служимъ, ти съ отличие заслужи тая малка на гледъ награда, но следъ време сжкло ценена.

— Изказвамъ моитѣ сърадания!

Д. Кожухаровъ — арх-регистраторъ

Антоне, нека моралната награда, която днесъ получи, както и на насъ — твоитѣ колеги, така и на ония, които ще дойдатъ следъ насъ, послужи като пжтъ, който трѣбва да се следва отъ всинца, които сж се посветили на кооперативното дѣло. — Нека ти е честито!

Ив. Драгневъ — книговодителъ

Драги Антоне, поздравявамъ те по случай проявения отъ тебъ благороденъ жестъ, чрезъ който си изразилъ най-ценното качество на единъ служителъ — честността, вследствие на което стана и главния виновникъ за основаването на нашия любимъ фондъ „Честенъ кооперативенъ служителъ“. Това е малка фиданка, що днесъ посаждаме на кооперативното поле, за да я видимъ утре грандиозно дърво, отъ хубавитѣ плодове на което ще се ползуваме, както ний, тъй и нашитѣ близки.

Д. п. Атанасовъ — книговодителъ

Драги съслуживецо, нѣма нищо по-възвишено и по-трогателно — красиво отъ проява — благородната твърдостъ на духа въ изпълнение на дълга! Въ честното му изпълнение стотици, хиляди и милиони се „кълнатъ“, но броя на тия, които сж изпълнили „клетвата“ е капчица всрѣдъ океана на немарящитѣ го.

Затова така е умѣстно и тъй е потребно, всѣки случай отъ проявена доблестъ въ изпълнение дълга да се отбележи и уваковѣчи.

Азъ те сърадвамъ съ възторгъ за заслуженото високо отличие за честно изпълнения отъ тебъ дългъ и го ценя по-високо дори отъ подвига на бойния храбрецъ — защото ти устоя на изкушението и твоя духъ не се поколеба.

Д. п. Русевъ — книговодителъ

Г-нъ Ковачевъ, приемоте моитѣ поздравления по случай показаната отъ Васъ честность въ работата.

Нека си останемъ докрай все тъй честни и преданни на кооперативното дѣло.

Д. п. Ивановъ — прислужникъ

Драги колеги,

Трогнатъ съмъ отъ чувствата Ви на искрена радостъ, преценка и пожелания, по случай основаването на фонда „Честенъ кооперативенъ служителъ 1920 год.“ Сърдечно благодаря за високата честь, която ми се направи за случая и смѣтамъ, че наградата не е малка за скромень трудящъ се въ полето на кооператизма.

Нека високохуманното дѣло на днешния актъ изиграе въ бъдеще съ бжднитѣ поколѣния неусетно своята роля и съ материалната си подкрепа спомогне за осществяването на кооперативния идеалъ.

А. Ковачевъ — касиеръ

Тая сума въ края на 1935 година възлиза на 18,000 лева и ще възлѣзе следъ 10 години на 50,000 лева, следъ 25 години на 200,000 лева и т. н.

Свободата въ кооперативнитѣ сдружения не изисква формална клетва отъ своитѣ служители. Тя последнитѣ при банката, обаче, пожелаха, за да дадатъ още едно доказателство, че служатъ съ всичкия жаръ на сърдцето и душата си, честно и безкористно на кооперативнитѣ идеи и това засвидетелствуваха съ доброволно полагане на религиозна клетва — свещ. Т. Крутиновъ — на 22. XI. 1925 год. въ помѣщението на банката подъ знамето на небесната джга и девизъ „Единъ за всички — всички за единъ“.

Отъ началото до сега сж служили въ банката 26 души. Отъ тѣхъ 11 — напуснали и 15-тѣ — които продължаватъ сега, иматъ прослужено време на 31. XII. 1935 год., както следва:

№ по редъ	Име и презиме	Членъ №	Длъжностъ	Прослужено време					
				отъ — до	год.	мес.	дни		
1	Кр. Георгачевъ	196	кас.-счетовод. дирек.-касиеръ директоръ	9 VII 1914 — 9 VIII 1915 10 VIII 1915 — 31 XII 1919 1 I 1920 — продълж.			21	5	21
2	Пан. Вълчановъ	270	кас.-счетовод. счетоводителъ контрольоръ	7 XII 1913 — 12 VI 1914 1 IX 1918 — 31 XII 1923 1 I 1924 — продълж.			17	10	5
3	Пан. Ив. Поповъ	617	писаръ книгководителъ счетоводителъ	1 VI — 31 XII 1919 1 I 1920 — 31 XII 1923 1 I 1924 — продълж.			16	7	
4	Ант. А. Ковачевъ	586	касиеръ	11 II 1920 — „			15	10	20
5	Кир. З. Бояджиевъ	727	дѣловодителъ книгководителъ п. счетоводителъ п. контрольоръ инспекторъ	20 III — 31 XII 1920 1 I — 31 XII 1921 1 I 1922 — 31 XII 1926 1 I 1917 — 31 XII 1928 1 I 1929 — продълж.			15	9	17
6	Дим. Р. Кожухаровъ	679	арх.-регистр. книгководителъ арх.-регистр.	1 IX 1920 — 18 II 1923 19 II — 31 XII 1923 1 XI 1923 — продълж.			15	4	
7	Ив Г. Драгневъ	1021	книгководителъ II сжд. чиновн.	16 I 1924 — 31 XII 1934 1 I 1935 — продълж.			11	10	15
8	Сотиръ Троевъ	1023	прислужникъ	10 IV 1924 — „					
9	Дочо п. Ятанасовъ	1221	книгководителъ	3 VII 1925 — „			10	5	28
10	Дим п. Ивановъ	1282	прислужникъ	2 IX 1925 — „			10	3	29
11	Дим. п. Русевъ	740	книгководителъ п. касиеръ I сжд. чиновн.	1 IV 1926 — 8 V 1927 9 V 1927 — 31 XII 1929 1 I 1930 — продълж.			9	9	—
12	Юрданъ Ив. Таповъ	1005	II книгковод.	1 VIII 1926 — „			9	5	
13	Дончо Ат. Убуравъ	879	III „	5 III 1928 — „			7	9	25
14	Василь Съртаджевъ	1660	броецъ п. касиеръ	10 IX 1928 — 31 XII 1929 1 I 1930 — продължава			7	5	20
15	Добри Божиловъ	1862	IV книгковод.	1 VII 1929 — „			6	6	—

СНД

А. С. ГЕРАСИМОВЪ

В. И. ГЕРАСИМОВЪ

С. Б. КИСЕЛЕВЪ

М. А. ДОБЫНИНЪ

Н. В. ЖУРАВОВЪ

К. И. ПОДОЛЬСКИЙ

А. М. ГЕРАСИМОВЪ

А. С. ГЕРАСИМОВЪ

М. А. КИСЕЛЕВЪ

С. Т. ГЕРАСИМОВЪ

Д. С. ГЕРАСИМОВЪ

1935

УПРАВЛЕНІЕ СЪВЕТЪ

Управителенъ съветъ

До края на 1921 г. банката се управляваше отъ 7-мо члененъ съставъ, а отъ началото на следната година, съ приемането на новия типъ уставъ препоръчанъ отъ Централната кооперативна банка и Съюза на популярнитѣ банки, — увеличенъ на 9, както се знае, избирани отъ общото събрание и замѣнявани или преизбирани по 3-ма всѣка година.

Особено желание, въ началото и презъ първитѣ 5—6 години, нѣмаше у членоветѣ да се избиратъ за такива. Имаше случай да се избиратъ за членове на управителния съветъ не присъжствали — и на събранията, други — да отказватъ мандата си и трети даже — да бждатъ замолвани и увещавани да не отказватъ отъ тоя си дългъ. Отъ 1919 год. или още по-право отъ 1925 год. насамъ, се забелязва единъ по-живъ интересъ отъ нѣкои срѣди за участието имъ въ управлението. Дългиятъ животъ на банката е регистриралъ частични промѣни, но общо, може да се каже, има и такива членове, които, макаръ, съ прекъсвания, разбира се, участватъ въ управлението на банката още отъ нейното основаване. На това последното продължителността на участието въ управлението се отдава до голѣма степен и преуспѣването на банката.

Общо членоветѣ на съвета сж оправдавали назначението си. Винаги и преди всичко пазили сж интереситѣ на банката. За нея тѣ сж жертвали време, трудъ и спокойствие, за да ѝ бждатъ полезни. Въ обсъждането на всички въпроси никогва не сж влагали своя личенъ интересъ, користъ и др. и въ решенията си — единодушни. Това се потвърждава и отъ обстоятелството, че още не е имало ни единъ случай на несъгласие по нѣкой въпросъ и да се протестира отъ одного поне предъ контролния съветъ.

Въ управлението на банката сж взели участие следнитѣ членове:

1. Петръ Д. Миновъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 18. IX. 1912 г., отъ 8. IX. 1913 г. до 4. XII. с. г. и отъ 26. II. 1921 г. до оставката му — 13. II. 1925 г.;
2. Георги Я. Арнаудовъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 20. II. 1912 г.;
3. Георги П. Плочевъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 20. II. 1912 г.;
4. Панайотъ Илиевъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 20. II. 1912 г. и отъ 8. IX. 1923 г. до 16. III. 1924 г.;
5. Стоянъ Г. Вълчановъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 20. II. 1912 г.;
6. Илия п. х. Тодоровъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 20. II. 1912 г.;
7. Георги Д. Караджовъ — отъ 2. III. 1912 г. до 18. IX. с. г., отъ 8. IX. 1913 г. до 10. IX. 1915 г. и отъ 10. IV. 1919 г. до 20. II. 1921 г.;
8. Никола Ламбовъ — отъ 21. II. 1912 г. до 18. IX. с. г., отъ 8. IX. 1913 г. до 10. IX. 1915 г. и отъ 10. IX. 1919 г. до 29. II. 1922 г.;
9. Лазаръ Я. Тънколишевъ — 21. II. 1912 г. до 18. IX. с. г., отъ 18. IX. 1913 г. до 10. IX. 1915 г. и отъ 10. IV. 1919 г. до смъртта му — 28. VII. 1923 г.;
10. Дим. Ив. Маровъ — отъ 10. IV. 1918 г. до смъртта му — 21. I. 1922 г.;
11. Георги Димитровъ — отъ 4. III. 1912 г. до 18. IX. с. г. и отъ 8. X. 1913 г. до оставката му — 7. III. 1914 г.;
12. Петръ Еневъ — отъ 10. IV. 1919 г. до 17. III. 1929 г. — когато е провъзгласенъ отъ общото събрание за почетенъ председател на банката;
13. Василъ Кр. Златаровъ — отъ 8. III. 1914 г. до смъртта му — 14. XI. 1916 г.;

13 а. М. И. Кюсеивановъ — отъ 3. IV. 1923 до 11. I. 1929 г.

14. Димитръ Ивановъ—отъ 25. II. 1915 г. до 10. IX. с. г.;

15. Зафиръ С. Златаровъ—отъ 19. IX. 1915 г. до 9. V. 1919 г.;

16. Бяно Георгиевъ—отъ 19. IX. 1915 г. до 9. IV. 1919 г.;

17. Тодоръ Крайчевъ—отъ 19. IX. 1915 г. до 9. IV. 1919 г.;

18. Петко Стояновъ—отъ 19. IX. 1915 г. до 9. IV. 1919 г.;

19. Атанасъ Калевъ—отъ 19. IX. 1915 г. до 9. IV. 1919 г.;

20. Михаль Пантелеевъ — отъ 19. IX. 1915 г. до смъртта му — 26. XI. 1926 г.;

21. Георги Калчевъ Русевъ—отъ 15. XI. 1916 г. до 9. IV. 1919 г.;

22. Петръ Добревъ—отъ 14. XI. 1917 г. до 9. IV. 1919 г.;

23. Славъ Тодоровъ—отъ 2. III. 1920 г. до 17. III. 1929 г.;

24. Михаль Кафаловъ—отъ 23. II. 1922 г. до 15. I. 1923 г.;

25. х. Стефанъ Хърковъ—отъ 18. III. 1922 г. до 1. III. 1925 г.;

26. Тодоръ Миндовъ—отъ 22. III. 1924 г. до 25. II. 1931 г.;

27. Стоянъ П. Рукановъ—отъ 1. IV. 1925 г. до 15. IV. 1927 г.;

28. Стоянъ Д. Баласовъ—отъ 25. V. 1927 г. до 25. II. 1931 г.;

29. Христо Мариновъ—отъ 18. III. 1931 г. до 17. II. 1933 г.;

30. Панчо Н. Шефкеновъ—отъ 15. IV. 1929 г. до смъртта му—26. XII. 1935 г.; — и сега:

31. Иванъ В. Златаровъ—отъ 21. III. 1921 г. до 3. IV. 1923 г. членъ, — до 15. IV. 1929 г.,—подпредседателъ и отъ 16. IV. 1929 г. председателъ;

32. Шишманъ Добревъ—отъ 8. IX. 1913 г. до 10. IX. 1915 г.,—секретарь, отъ 9. IV. 1919 г. до 4. IV. 1923 г. подпредседателъ, до 15. IV. 1929 г. членъ и отъ 16. IV. 1929 г. — подпредседателъ;

33. Колю Германовъ—отъ 21. XI. 1910 г. до 18. IX. 1912 г. секретарь, отъ 8. IX. 1913 г. до 10. IX. 1915 г., отъ 10. IV. 1919 г. до 28. II. 1921 г. и отъ 18. III. 1922 г. членъ;

34. Андрея Д. Съртмаджевъ—отъ 5. VI. 1925 г. членъ;

35. Христо С. Бояджиевъ—отъ 15. IV. 1929 г. членъ;

36. Димитръ П. Марчевъ—отъ 15. IV. 1929 г. членъ;

37. Иванъ Хърковъ—отъ 18. III. 1931 г. членъ;

38. Боянъ Дамяновъ—отъ 10. IV. 1933 г. членъ; и

39. Руси Ст. Мумджиевъ—отъ 31. XII. 1935 г. членъ.

Контроленъ съветъ

Той отъ началото до сега се състои отъ 3-ма членове, избрани или преизбрани ежегодно отъ общото събрание.

Ползата отъ вещи по счетоводството лица въ тия съвети е съзнана на време още и въ състава на тѣхъ винаги е влизалъ банковъ чиновникъ или другъ опитенъ счетоводителъ. Първия такъвъ членъ е билъ г. Д. Минковъ, нкъ на земедел. банка — идейниятъ ръководителъ при основаването на банката и по после преданъ неинъ деятель, комуто тя дължи една силна морална подкрепа. Нему не е издирвана и формалността, че не е членъ на банката, за да застане на първото мѣсто въ нейната контрола и я подпомогне съ своята опитностъ и енергия. Той и въ най-отчаени моменти е будилъ вѣрата въ сигурното бъдеще на банката и не е позволявалъ капитулация.

Контролниятъ съветъ винаги е билъ въ единомислие и единодействие съ управителния съветъ; даже важнитѣ банковѣ въпроси сж обсъждани

1935.

ИВ. ЖЕЛОВЪ

Г.Д. ЧОВАНОВЪ

ИВ.Д. ИВАНОВЪ

КОНТРОЛЕНЬ СЪВЕТЪ.

въ съвмѣстни заседания и решавани при постигане пълно разбирателство. Това, разбира се, не е пречило на първия да си прави своите ревизии и направлява общо контролата върху дейността на втория, както го изискват интересите на банката. Нѣмало е случай мнението на контролния съвет, или това на нѣкой отдѣленъ членъ на сѣщия, по въпроси отъ по-важно значение, да не е вземено подъ внимание отъ управителния съветъ, както не е имало случай и нѣкога, за нѣкои решения, съ които не сж съгласни, да протестираше предъ сжда.

Въ контролата на банката сж взели участие—въ миналото:

1. Димитръ Минковъ — началникъ на земеделската банка — отъ 21. XI. 1910 г. до 23. IV. 1912 г.;
2. Шишманъ Добревъ — отъ 21. XI. 1912 г. до 18. IX. 1912 г.;
3. Спасъ Василевъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 23. IV. 1912 г.;
4. Георги Г. Кожухаровъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 23. IV. 1912 г.;
5. Фил. Долапчиевъ — отъ 24. IV. 1912 г. до 18. IX. с. г.;
6. Петръ Еневъ — отъ 24. IV. 1912 г. до 18. IX. с. г. и отъ 8. IX. 1913 г. до 25. II. 1915 г.;
7. Балю Ивановъ — отъ 9. IX. 1913 г. до 22. II. 1915 г.;
8. Василь х. Андреевъ — отъ 24. IV. 1912 г. до 18. IX. с. г., отъ 8. IX. 1913 г. до 30. I. 1914 г. и отъ 10. IV. 1919 г. до 2. III. 1920 г.;
9. Г. Ю. Кантарджиевъ — отъ 12. IV. 1914 г. до 10. IX. 1915 г.;
10. Иванъ Зафировъ — отъ 3. III. 1915 г. до 15. X. 1921 г.;
11. Иванъ А. Славейковъ — отъ 3. III. 1915 г. до 19. IX. 1915 г. и отъ 10. IX. 1919 г. до 22. III. 1933 г.;
12. Драгия П. Куруджиевъ — отъ 6. XII. 1915 г. до 9. IV. 1919 г.;
13. Атанасъ Ил. Кратуновъ — отъ 6. XII. 1915 г. до 9. IV. 1919 г.;
14. Илия Хр. Вълчановъ — отъ 16. III. 1920 г. до 18. III. 1931 г.;
15. Илия Ташковъ — отъ 18. III. 1922 г. до 28. II. 1925 г.;
16. Дим. Бакърджиевъ — отъ 1. IV. 1925 г. до 31. XII. 1926 г.;
17. Паню Убуровъ — членъ на института на з. е. сч. — отъ 2. V. 1927 г. до 22. III. 1933 г.;
18. Иванъ Г. Дублевъ — отъ 17. IV. 1933 г. до 12. III. 1934 г.; — и сега;
19. Иванъ Желевъ — експ. счетовод. — отъ 1. III. 1934 г. — председателъ;
20. Иванъ Д. Ивановъ — отъ 17. IV. 1933 г. членъ; и
21. Тодоръ Д. Чобановъ — контрольоръ на народната банка — отъ 31. III. 1934 г. — секретаръ.

Сконтова комисия

Първоначалния уставъ предвиждаше, като органъ въ управлението на банката и сконтова комисия отъ трима души, избрани отъ общото събрание, която решава отпущането на заеми и сконтиране на ефекти. Съ протоколъ № 7 отъ 2. II. 1911 г. тая сконтова комисия е разрешила първия заемъ отъ 200 лв.

Макаръ сконтовата комисия да изпълняваше една отъ най-важните функции на банката, защото едва ли има по-важно въ една банка отъ кредитораздаването, тя сконтовата комисия не носѣше отговорностъ. Всичката такава, ако може да се говори за отговорностъ, пада върху управителния съветъ. Изрично постановление въ устава за отговорности на скон-

товата комисия липсватъ. Това наведе банковата управа на мисълта да с премахне и възложитая сериозна работа на отговорното управително тѣло.

Въ измѣненията и допълненията на устава, приети отъ V Редовнѣ Общо Годишно Събрание на 6 IV. 1919 г. сконтовата комисия се закри като самостоятелна банкова институция и раздаването на заеми и сконто се извършва отъ специално избрани членове на управителния съветъ, което положение е запазено и по сега действующият уставъ.

Въ състава на сконтовата комисия сж влизали следнитѣ банкери и членове:

1. Панайотъ Илиевъ отъ 8. III. 1914 г. до 8. IX. 1915 г.;
 2. Георги Д. Караджовъ отъ 21. XI. 1910 г. до 27. II. 1912 г.;
 3. Петръ Д. Куруджиевъ — отъ 21. XI. 1910 г. до 27. II. 1912 г.
- отъ 4. III. 1912 г. до 24. II. 1915 г.;
4. Иванъ Стефановъ отъ 21. XI. 1910 г. до 27. II. 1912 г.;
 5. Хр. Г. Арnaudовъ — отъ 28. II. 1912 г. до 18. IX. с. г. и отъ 8. IX. 1913 г. до 2. II. 1915 г.;
 6. Кост. М. Косевъ — отъ 28. II. 1912 г. до 18. IX. с. г. и отъ 8. IX. 1913 г. до 2. II. 1915 г.;
 7. Дим. Ив. Маровъ отъ 28. II. 1912 г. до 18. IX. с. г. и отъ 8. IX. 1913 г. до 10. IX. 1915 г.;
 8. Петръ Еневъ — отъ 26. II. 1915 г. до 10. IX. с. г.;
 9. Ив. Сюлемезовъ отъ 19. IX. 1915 до 9. IV. 1919 г.;
 10. Несимъ Механовъ отъ 24. VI. 1917 г. до 9. IV. 1919 г. и
 11. Г. Я. Кокорава отъ 24. VI. 1917 г. до 9. IV. 1919 г.

Общи събрания

На такива—редовни следъ всѣко годишно приключване, съ изключение на годинитѣ презъ войнитѣ—1915—1918, за които е дадено отчетъ по късно; и извънредни, всѣкога когато е имало нужда, сж свиквани членоветѣ на банката за обсъждане на въпроситѣ отъ тѣхна компетентностъ. Тѣ сж ставали вѣсти по локации на управителния съветъ и никога не е имало случай щого да бждатъ свиквани отъ контролния съветъ или отъ сжда. Решенията имъ сж утвърждавани отъ сжда и одобрявани отъ централата.

Всичко това показва, че работитѣ на банката изобщо сж следвали своя правилень ходъ.

Съ приетитѣ отъ общото събрание, на 20. II. 1921 г. „правилникъ за изтършения редъ на общитѣ събрания“, и на 27. III. 1927 г. „правилникъ за избирание членове на управителния и контролния съвети“ се тури по-добри редъ въ общитѣ събрания и край на кригикитѣ — неоснователни рабира се, че е избранъ тѣя или она.

Сега, освенъ задължителнитѣ по устава председателъ, секретари и поемни лица, има квестори за реда и тишината въ общитѣ събрания и специално бюро за произвеждане на изборнитѣ, избирачи отъ самитѣ общи събрания. Практиката пѣкъ да се попочватъ и избиратъ за такива предимно юристи, е всичката гаранция за правилността и безупречността на самитѣ избори.

Презъ 25 годишниятъ изминатъ до сегга животъ, банката е имала следъ учредителното събрание, още и следнитѣ редовни и извънредни общи събрания:

черничеви градини край Тунджа, които по-после — освободителната война — по заповѣдь на бейове и султани, изсѣчени, за да не се криели комити.

Землището на града се състои отъ 50,000 дек. ниви, 2,000 дек. ливади, 2,000 дек. зеленчукови и овощни градини, 10,000 дек. лозя, 10,000 дек. гори и 1,000 дек. пасища.

Отъ земеделскитѣ култури, застапени сж на първо мѣсто пшеницата, на второ — царевичата и фуража и на последно — индустриалнитѣ.

Гроздето, за което почвенитѣ и климатически условия благоприятствуватъ, се ражда въ изобилие и по качество е прочуто. Пригответитѣ отъ него вина сж едни отъ търсенитѣ. Заслуга въ това отношение, и то голѣма, има Лозаро-винарската кооперация „Мискетъ“, производството на която прехвърли границитѣ и се продава на европейскитѣ пазари подъ собственъ нейнъ етикетъ. Годишното производство отъ лозята възлиза на 4 милиона кгг грозде, което преработено на вино и др. струва 40 милиона лева.

Занаятитѣ въ града сж различни; наброяватъ 56 вида, 409 предприятия, съ заети въ тѣхъ 540 самосюгелни майстори и 624 помощници и др. или всичко 1,164 занаятчи. Почетно мѣсто заематъ обуваритѣ, шивачитѣ и желѣзаритѣ.

Търговията се състои главно въ жита, месо, добитѣкъ, кожи, лой, вълна, сирене, кашкавалъ, масло, птици, яйца, зеленчукъ и др. За добитѣкъ и други стоки — добре уреденъ ежеседмиченъ пазаръ — въ четвъртъкъ и 3 панаири — Пролѣтенъ — следъ Великденъ, Дюношиа — следъ „Св. Троица“ и Есененъ, на които се стичатъ търговци отъ Турция и Гърция.

Индустрия: мелници 7, една отъ които на ж. п. гара — втора по голѣмина въ България; табакни 6, масложитни 3, керамични 3, текстилни 2; хладилници 2 и желѣзолѣярска, дърводѣлска, вжжарска, оцетна и др. — по 1.

Работничеството намира работа въ разнитѣ отрасли на стопанския животъ — главно земедѣлието и индустрията. Съ закриването наскоро на тютюневитѣ складове, въ които се концентрираше за манипулации и износъ тютюнитѣ на околността, се лишиха отъ постоянна и добре платена работа надъ 1,000 работници.

Подземни богатства: край града — кариери за строителенъ камѣкъ и чакълъ; при с. Крумово — мина съ желѣзни руди; въ дѣсно по шосето за Сливенъ, между града и селата Изворъ и Борисово — манганови руди; при селата Маломиръ и Коневецъ — оловна и сребърна и при с. Люлинъ — галинитъ съ голѣмъ процентъ сребро.

Монументи: отъ незапомнени времена — безистена — стара въковна сграда, служила въ миналото за покритъ пазаръ, по-после — складъ на военни припаси — съ обрасълъ отъ трева и храсти покривъ, който по-скоро грозеше града — сега превърнатъ въ великолепни градски хали; голѣмата турска баня — сега разкошна градска баня съ лѣчебната Ямболска минерална вода; Ески Джамии, старата църква „Св. Троица“ и по-нови: църквата „Св. Георги“, построена въ 1835 год. съ частъ отъ срѣдствата, добити отъ продажбата на „Мезать“, имотитѣ

Редовни	№		На	Присъствуващи членове	Председател	Секретари	ч. Членове	Квестори	Изборно бюро
	Извънр.								
Въ училище „Йосиф I“									
	I	9 I 1911			П. Миневъ	П. Илиевъ	Г. Арнаудовъ		
	II	17 IV 1911	58		-	Д. Бакърджиев	Г. Плочевъ Н. Ламбовъ Г. Кожухаровъ		
Въ читалище „Съгласие“									
I	III	17 VII 1911	54		П. Миневъ	Х. Биажераню	Г. Кривошевъ Д. Маровъ		
		26 II 1912	138		-	-	-		
	IV	15 IV 1912	56		-	-	В. Х. Андреевъ Д. Маровъ К. Косевъ		
I	V	20 V 1912 17 XI и 1 XII 1913	92		Г. Д. Карджовъ	К. Германовъ	Л. Г. Куруджиев		
	III	2 III 1914	121		П. Миневъ Н. Ламбовъ	-	А. х. Михалева Г. Арнаудовъ П. Миневъ		
	VI	18 V 1914	87		В. К. Златаровъ	-	С. Статевъ А. х. Михалева		
	VII	30 XI 1914	58		-	М. Матеевъ	Т. Иванчевъ Д. Маровъ Н. Матеевъ		
IV		22 II 1915	103		-	К. Германовъ	Р. Пондаловъ		
V		6 IV 1919	245		З. С. Златаровъ	М. Янновъ	Н. х. Ивановъ		
VI	VIII	9 XI 1919	53		П. Еневъ	Ж. Куцаровъ	Р. Пондаловъ		
		29 II 1920	78		-	-	А. П. Долова		
VII		20 II 1921	812		-	-	Ив. Русевъ	Сп. Василевъ	
	IX	25 XII 1921	242		-	Г. В. Кафаловъ	Ив. Русевъ	Паско Куловъ	
VIII		12 III 1922	294		-	-	Ив. Русевъ	А. Разбойниковъ Ан. Г. Нойковъ	
	X	28 I 1923	272		-	П. А. Убуровъ	А. Разбойниковъ Сп. Василевъ	Д. Богдановъ Вас. Ивановъ А. Болсурановъ	
IX		25 III 1923	260		-	Д. Николовъ	Н. Божджиевъ Ат. Гривовъ Н. Божджиевъ	М. Георгиевъ А. Болсурановъ	
X		16 III 1924	560		-	-	М. Георгиевъ	Сп. Василевъ	
XI		1 III 1925	460		-	-	А. Разбойниковъ	Ф. Ганевъ	
XII		14 III 1926	599		-	-	Хр. Бѣлевъ Анд. Увова Н. Ламбовъ	А. Каранчевъ Паско Куловъ Б. Джендовъ	
Въ кооперация „Свѣтъна“									
XIII		27 III 1927	573		П. Еневъ	Д. Николовъ	Ст. Митевъ Г. Колевъ	Л. Коларовъ С. Пачевъ	
XIV		18 III 1928	687		-	-	Хр. Бѣлевъ Ф. Ивановъ	Бор. Станевъ П. Куловъ	Дим. Поповъ Год. Коларовъ Пен. Минчевъ
XV		17 III 1929	776		-	-	Хр. Бѣлевъ Д-ръ Бончевъ	Ст. Апостоловъ Сп. Василевъ	З. Яджмовъ Д. Поповъ П. Минчевъ
XVI		9 III 1930	697		И. Златаровъ	-	А. Разбойниковъ П. Козачевъ	Б. Станевъ	Д. Яджмовъ Д. Поповъ Т. Коларовъ
XVII		1 III 1931	674		-	-	П. Яневъ Ил. Мариковъ	Г. Маноловъ В. х. Русевъ	Д. Поповъ Т. Коларовъ П. Минчевъ
XVIII		27 III 1932	755		-	-	Ст. Статевъ Г. Колевъ	А. Болсурановъ К. Донусчиевъ	Д. Поповъ П. Минчевъ
XIX		19 III 1933	748		-	-	Ст. Митевъ Хр. Райковъ	Сп. Василевъ Щ. Панчевъ	Г. Съртмаджевъ Пан. Илиевъ Г. Съртмаджевъ
XX		4 III 1934	747		-	-	Ст. Даскаловъ Дим. Бѣлчевъ	Ф. Ганевъ Г. Съртмаджевъ	К. Хараламбовъ Д. Куруджиевъ Б. л. Груевъ
XXI		17 III 1935	545		-	-	Д-ръ Бончевъ П. Чобановъ	Ил. Хаджиевъ Н. Мянчиевъ	Дим. Панковъ С. Теленджиевъ Г. Я. Арнаудовъ

П РА В И Л Н И К Ъ

За вътрешния редъ на общитѣ събрания на Ямболската Популярна Банка

Приетъ отъ VII-то общо годишно събрание на 20. II. 1921 година.

Чл. 1. Общото събрание се състои отъ всичкитѣ членове на Банката, съгласно устава.

Чл. 3. Колективнитѣ членове се представляватъ отъ делегати, специално упълномощени за това.

Пълномощнитѣ се представятъ на управителния съветъ за проверка на редовността имъ най-малко 2 дни преди заседанието на общото събрание.

Чл. 3. Заседанията на общитѣ събрания ставатъ на опредѣленото въ поканитѣ мѣсто и време. Тѣ се председателствуватъ отъ председателя на управителния съветъ, а въ негово отсъствие отъ подпредседателя. Протоколитѣ се държатъ отъ секретаритѣ, избрани отъ общото годишно събрание за тая целъ и подписватъ отъ тѣхъ и председателя.

Чл. 4. Всѣко събрание избира между присъствающитѣ членове двама квестори, които да изпълняватъ разпоредбитѣ на председателя. Заседанията се откриватъ въ опредѣления часъ.

Чл. 5. Събранието разглежда само ония въпроси, които сж поставени на дневенъ редъ въ поканата. Решения, вземени по въпроси, непоставени на дневенъ редъ, сж незаконни. Изключение се прави само по предложения за ново свикване общо събрание, или по въпроси за отговорността на управителния и контролния съвети и тѣхнитѣ оставки.

Немогатъ да се подигатъ нито да бждатъ разисквани никакви партийни, политически и др. подобни въпроси.

Чл. 6. Освенъ случаитѣ, предвидени въ устава, всички решения на събранието се взематъ съ явно гласуване.

Чл. 7. Разискванията ставатъ по реда на поискване думата отъ председателя. По единъ и сжщъ въпросъ никой не може да говори повече отъ еднѣжъ и по-дълго отъ 10 минута. Събранието може да разреши на нѣкой да говори и повече време.

Чл. 8. При разискванията членоветѣ сж длѣжни да се ограничаватъ изключително върху въпроса, по който сж взели думата. Забранени сж всѣкакви отклонения, обидни изрази, сравнения, оскърбления, закачки, предизвикателства и др. подобни.

Чл. 9. Председателя отнема думата на всички говоривши, които следъ като имъ бжде напоменено, продължаватъ да говорятъ повече отъ опредѣленото време или да се отклоняватъ отъ въпроса, обиждатъ, оскърбяватъ, предизвикватъ и пр.

Чл. 10. Забранени сж всѣкакви разговори, тропания, викания, демонстрации и др. такива. Нарушителитѣ могатъ да бждатъ извадени отъ заседанието по разпоредба на председателя.

Чл. 11. Общото събрание решава отстранението отъ заседание само за единъ день или повече време на всички членове, които не изпълняватъ разпоредбитѣ на председателя, имащи за целъ да осигурятъ спокойното разискване на работитѣ, редътъ и тишината на заседанията.

Чл. 12. Които не се подчинят на разпоредбитъ на председателя и на събранието и не напуснатъ заседанието, тѣ, по решението на събранието, се изваждатъ вѣнъ отъ квесторитѣ или отъ полицейска сила, извикана отъ председателя.

П РА В И Л Н И К Ъ

за избирание членове на управителенъ и контроленъ съвети

Приетъ отъ XIII-о Р. О. Г. С. на 27. III. 1927 г. и измѣненъ и допълненъ отъ XIV-о Р. О. Г. С. на 18. III. 1928 г.

Чл. 1. Членове на управителния и контролния съвети на Банката — действителни и запасни — се избиратъ отъ общото събрание на членоветѣ.

Чл. 2. Въ поканата за свикване общо събрание се означава числото на членоветѣ, които ще се избиратъ.

Чл. 3. Всѣки членъ има право да избира и да бжде избранъ въ управителнитѣ тѣла на Банката.

Членството се удостоверява съ членска карта, подписана отъ председателя и подпечатана съ печата на Банката.

Представителитѣ на колективнитѣ членове на Банката получаватъ членска карта, следъ като писмено удостоверятъ, че сж упълномощени за това.

Гл. 4. Избора се произвежда отъ бюро въ съставъ: председателъ и двама членове, посочени отъ общото събрание. Въ помощъ на сжщото може да се поканятъ и други членове.

Чл. 5. Избора започва — въ редовнитѣ годишни събрания веднага следъ гласуване отчета, доклада баланса и пр. и въ извънреднитѣ — момента на започване избора (ако има такъвъ) се определя отъ самото събрание.

Чл. 6. Отредения на урната членъ на бюрото приподписва всѣки запечатанъ пликъ съ бюлетинѣ, придруженъ съ членска карта и впуска въ урната.

Чл. 7. Избора трае 3 часа и ако следъ това време продължаватъ да идватъ избиратели, продължава се съ още 15 минути.

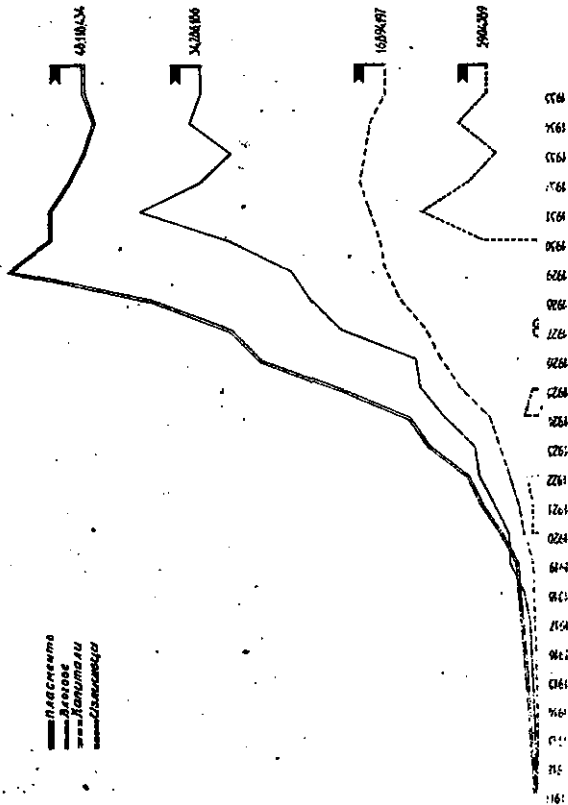
Чл. 8. Следъ закриването на избора, започва се провѣрката на членскитѣ карти, бюлетинитѣ и полученитѣ гласове. За последнитѣ се съставя преброятеленъ листъ и подписва отъ бюрото.

Чл. 9. Бюлетини, съ имена повече отколкото сж обявени въ поканата, се считатъ редовни само за първитѣ отъ тѣхъ; по-следнитѣ излишни (имена) не се взематъ подъ внимание.

Чл. 10. Резултата отъ избора се обявява гласно отъ бюрото на присѣтствующитѣ и вписва въ протокола на общото събрание.

На прогласенитѣ за избрани членове на управителния и контролния съвети — действителни и запасни — се съобщава писмено отъ председателя и секретаря на общото събрание.

————— Лавское
 ————— Восток
 ————— Коммуна
 ————— Сельхозколхоз

Маршъ къ востоку

№	Наименование на сметките	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Активъ							
1	Каса	948	281	1553	435	132	20
2	Излиш. Б. З. К. Б., С. П. Б.	—	—	—	—	13568	2141
3	Заеми с/у поржчит.	5890	6640	3285	19475	115205	1080
4	Заеми с/у залози	—	—	—	—	—	—
5	Специални заеми	—	—	—	—	—	—
6	Сконтирани полици	1795	11073	7939	30545	41017	388
7	Заеми зан. кредитъ	—	—	—	—	—	—
8	Текущи с/ки с/у поржч.	—	—	—	—	—	—
9	„ „ „ залози	—	—	—	—	—	—
10	„ „ „ ипотеки	—	—	—	—	—	—
11	„ „ на коопер.	—	—	—	—	—	—
12	Сждебни вземания	—	—	—	—	—	—
13	Сжд. вземания 50 м. з. к.	—	—	—	—	—	—
14	Вземания по ЗОДЗК	—	—	—	—	—	—
15	Имоти и съучастия	2962	2057	1820	1766	1856	17
16	Длъжници по гаранции	—	—	—	—	—	—
17	Временни сметки	—	—	6206	14323	21861	225
18	Разни активи	44204	61559	102727	93811	77029	797
	Всичко активъ	55799	81610	123530	160355	270668	4676
Пасивъ							
1	Капиталъ	1525	21260	23655	29870	40445	412
2	Резервенъ фондъ	1165	1452	1491	2041	2729	27
3	Разни фондове	6	180	193	273	501	5
4	Срочни влогове	610	4485	16744	21188	21050	174
5	Детски влогове	—	—	—	—	1105	15
6	Спестовни влогове	2752	12008	12090	26865	127056	3343
7	Текущи кредитни сметки	—	—	—	—	—	—
8	Влогове за гаранции	—	—	—	—	—	—
9	Б. З. К. Б. зан. кредитъ	—	—	—	—	—	—
10	Б. З. К. Б. лич. кредитъ	34429	33997	64157	26450	664	—
11	Временни сметки	10	4508	—	—	—	—
12	Лихви отъ вз. по ЗОДЗК	—	—	—	—	—	—
13	Гаранции	—	—	—	—	—	—
14	Разни пасиви	15302	3720	5201	53668	77118	697
	Всичко пасивъ	55799	81610	123530	160355	270668	4676

№	Наименование на сметките	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Активъ							
1	Каса	948	281	1553	435	132	2610
2	Излиш. Б. З. К. Б., С. П. Б.	—	—	—	—	13568	214106
3	Заеми с/у поржчит.	5890	6640	3285	19475	115205	108015
4	Заеми с/у залози	—	—	—	—	—	—
5	Специални заеми	—	—	—	—	—	—
6	Сконтирани полици	1795	11073	7939	30545	41017	38899
7	Заеми зан. кредитъ	—	—	—	—	—	—
8	Текущи с/ки с/у поржч.	—	—	—	—	—	—
9	" " " залози	—	—	—	—	—	—
10	" " " ипотеки	—	—	—	—	—	—
11	" " " на коопер.	—	—	—	—	—	—
12	Сждебни вземания	—	—	—	—	—	—
13	Сжд. вземания 50 м. з. к.	—	—	—	—	—	—
14	Вземания по ЗОДЗК	—	—	—	—	—	—
15	Имоти и съучастия	2962	2057	1820	1766	1856	1760
16	Длъжници по гаранции	—	—	—	—	—	—
17	Временни сметки	—	—	6206	14323	21861	22582
18	Разни активи	44204	61559	102727	93811	77029	79704
Всичко активъ		55799	81610	123530	160355	270668	467676
Пасивъ							
1	Капиталъ	1525	21260	23655	29870	40445	41210
2	Резервенъ фондъ	1165	1452	1491	2041	2729	2734
3	Разни фондове	6	180	193	273	501	534
4	Срочни влогове	610	4485	16744	21188	21050	17490
5	Детски влогове	—	—	—	—	1105	1586
6	Спестовни влогове	2752	12008	12090	26865	127056	334352
7	Текущи кредитни сметки	—	—	—	—	—	—
8	Влогове за гаранции	—	—	—	—	—	—
9	Б. З. К. Б. зан. кредитъ	—	—	—	—	—	—
10	В. З. К. Б. лич. кредитъ	34429	33997	64157	26450	664	—
11	Временни сметки	10	4508	—	—	—	—
12	Лихви отъ вз. по ЗОДЗК	—	—	—	—	—	—
13	Гаранции	—	—	—	—	—	—
14	Разни пасиви	15302	3720	5201	53668	77118	69770
Всичко пасивъ		55799	81610	123530	160355	270668	467676

Развой на по-главните балансови сметки

	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926
	775	6574	42371	35453	67872	95619	154883	14905	109765	210
859968	1215776	688247	408020	574156	1004212	503	1510864	167307	—	—
99195	115665	407000	966050	1504850	3372725	5680800	8268350	12078350	16197150	—
—	—	—	38500	57440	38800	60100	58900	58000	57500	—
36749	34828	352814	677695	1196065	1346428	2707864	1960945	3229403	4962943	—
—	—	—	293700	336400	369950	668950	902750	1235150	826675	—
—	—	853351	1374891	2265215	1934576	2038755	2000419	2990468	4622487	—
—	—	—	22188	849	27145	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1693	1610	2036	40438	49939	118509	1748781	1668946	1705160	1770253	—
—	—	—	—	—	—	—	—	14000	1213800	—
30198	51476	772062	—	—	1393676	—	—	58366	—	—
68742	28485	125864	1214539	1140096	322776	613081	604678	931544	2047622	—
1097320	1454414	3243772	5071474	7192882	10024416	13673717	16990757	22706513	31698640	—
47060	62920	538470	1192445	1812400	2763950	3508800	4525100	7000000	8482000	—
2889	4373	9181	22522	57396	170387	235710	326452	501438	787573	—
657	1532	6845	21558	54852	60605	98709	176582	269590	820414	—
3690	—	18354	168371	190269	313140	357660	290715	314935	412630	—
4036	13640	7267	—	4147	2368	2083	—	—	—	—
970233	1342964	2285575	5223	4139848	5619007	6214145	9171697	11454781	10485724	—
—	—	—	2766035	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	217268	1362005	—
—	—	—	295092	357727	397523	644664	996983	841736	902827	—
—	—	—	—	—	—	1178293	7123	7772	5799984	—
—	—	—	61430	131872	—	305366	330111	—	73449	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68755	28985	378080	538798	444370	697436	1128287	1165994	2098993	2572034	—
1097320	1454414	3243772	5071474	7192881	10024416	13673717	16990757	22706513	31698940	—

1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
216111	131286	165579	79814	22748	13158	2090	51661	126095
455206	—	—	5603952	12172711	6945985	3761830	7934330	5904589
16588350	20113900	22898300	18572580	17696650	16605750	14145600	12764129	9443311
90000	74500	153100	230700	49000	59570	58550	36500	40200
—	—	8100000	8027000	12142148	12722387	12918617	12831195	13570121
4057118	4971480	6279593	3986448	3762659	3183151	2919770	2172431	2008451
656000	749300	588750	447770	515900	359050	488350	343550	190800
5045930	8148854	2815831	2600558	2070013	2156629	1177571	1167586	785460
978921	1037246	1001965	682106	20809	325946	19780	416581	556860
—	—	—	—	365363	904056	987647	1144948	919364
—	—	4139029	4592127	1921751	1987046	1885210	1890053	638817
1109176	1373536	2176944	3959532	4837808	6961841	9446339	10291603	6899655
—	122702	148011	284207	310467	291816	283827	361691	676759
—	—	—	—	—	—	—	—	9524103
1827200	1815000	1869490	1840202	2301333	2313404	2323809	2162928	2166540
2163458	4019046	4434810	4386010	2338863	1804970	1067450	1203880	1064533
—	—	—	—	—	230145	296821	238606	—
1446968	1781202	2070442	1100347	4264327	1234310	3935866	2976569	5522304
34614438	44338052	56841790	56393353	64792550	58099394	55719127	57988241	60037962
9500000	11360000	12762900	12793100	12479600	12064500	11692500	10692800	10513500
969294	1196841	1451793	1629915	1801682	1926666	2023819	2019344	2205803
969165	1063962	1373726	1664579	2902473	4001988	3541476	2778360	2892450
703583	688562	809035	1499724	1440154	1637105	1715455	2409952	2584184
—	—	—	—	—	—	1488067	1510373	1588446
16909991	21560631	23586557	28607799	37525475	31401667	18186314	20899338	20566529
—	—	—	—	—	—	8652979	9596172	8728737
2551793	622534	770934	709755	868260	755835	666063	646575	818290
864938	836063	836000	746479	800799	653711	787812	840162	895869
—	181339	7111807	—	—	—	—	1400000	—
2245	756782	484467	241370	867232	—	—	—	1555374
—	—	—	—	—	—	—	—	761765
—	4019046	4434810	4386010	2338863	1804970	1067450	1203880	1333533
2143429	2052292	3219761	4114722	3768012	3852952	5897192	3991285	5593482
34614438	44338052	56841790	56393353	64792550	58099394	55719127	57988241	60037962

На изселенитѣ въ Бесарабія презъ Руско турската война въ 1828 год. ямболци; църквата „Св. Николай“, построена презъ освобождението и сега пристроена въ величественъ храмъ; гимназията, прогимназията, основнитѣ училища, католическата църква, евангелската, синагогата, военния клубъ, кавалерийскитѣ, пехотинскитѣ и пионернитѣ казарми; старолиталището, пощата, хангара, кооперация „Мискетъ“, кооперация „Свѣтлина“ и читалище „Съгласие“ — едно отъ най-грамаднитѣ въ Южна България, което, за жалость, не е още довършено.

Общиятъ видъ на града е красивъ. Презъ последнитѣ години въ благоустройствено отношение е направено доста много. Старитѣ и криви и слѣпи улици — се регулирватъ, настилатъ и освѣтляватъ.

Модерно водоснабденъ, градътъ се радва въ всѣко време на изобилна вода, която се черпи отъ 3 дълбоки кладенци подземна рѣка, превъзходна за пиене.

Ямболъ е околийски градъ — 11-ия по голѣмина въ България, съ добре уредени общинско, околийско и данъчно управления; има областенъ сждъ, околийски сждъ, прокурорски паркетъ, сждии следователъ и изпълнител, нотариатъ, 40 адвокати, основни училища, прогимназия, гимназия, училищни инспекции, инженерства, кавалерийски и пехотински казарми, държавна болница, клиника, градски лѣчебници, здравна станция, 40 лѣкари, ветеринарна лѣчебница, модерна клиника, агрономство, архиерейско намѣстничество, църкви, книжарници, печатници, кина, хотели, бани, оwoщень разсадникъ, голѣма градска градина, кооперации, банки — Народна, Земедѣлска, акционерни — и частни лихвари — доста.

Частното лихварство между населението въ града и околността е развито до голѣми и застрашителни размѣри. Нѣщо обикновено е високия процентъ лихва. Съ евтинъ кредитъ, до колкото е възможно, се ползуватъ земедѣлцитѣ отъ Земедѣлската банка и търговцитѣ и индустриалцитѣ отъ акционернитѣ банки. Останалитѣ съсловия — лозари, занаятчии, дребни търговци, работници, чиновници и др., сж всецѣло обектъ на безбожна спекулация отъ страна на лихваритѣ — фаисчии.

Основатели на банката